

DHAMMAPADA
AZ ERÉNY ÚTJA

Páli nyelvből fordította,
jegyzetekkel és magyarázatokkal ellátta:

Fórizs László

(RÉSZLETEK)

*Semmi nincs mi visszahúzza
az emlékháló szétszakad
száll magasba tó hattyúja
és mindent mindent hátrahagy*

DHAMMAPADA

1. YAMAKAVAGGO

na hi verena verāni
sammant' īdha kudācanaṃ
averena ca sammanti
esa dhammo sanantano (5)

pare ca na vijānanti
mayam ettha yamāmase
ye ca tattha vijānanti
tato sammanti medhagā. (6)

1. PÁROK

A gyűlöletet sohasem
szünteti meg gyűlölet,
csak a szeretet. –
Ez az örökkévaló Törvény. (5)

Sokan nincsenek tudatában annak,
hogy egyszer mindenki meghal.
Akik ráébrednek erre,
azonnal abbahagyják az ellenségeskedést. (6)

3. CITTAVAGGO

dūraṅgamaṃ ekacamaṃ
asarīraṃ guhāsayaṃ
ye cittaṃ saṃyamissanti
mokkhanti mārabandhanā (37)

anavaṭṭhitacittassa
saddhammaṃ avijānato
pariplavapasādassa
paññā na paripūrati (38)

3. AZ ELME

Egyesegyedül bolyongva, messzekutatva
vándorol szíve legmélyén meglátni
a testetlen Rejtőzködőt. Ha elméjét leigázza,
nem győzhet rajta már halál. (37)

A Törvény nem tárulhat fel,
amíg az elme ingatag;
A megismerés nem teljes,
amíg a Csend el-elszakad. (38)

kumbhūpamaṃ kāyaṃ imaṃ viditvā
nagarūpamaṃ cittaṃ idaṃ ṭhapetvā
yodhetha māraṃ paññāvudhena
jitaṃ ca rakkhe anivesano siyā (40)

aciraṃ vat' ayaṃ kāyo
pathaviṃ adhisessati
chuddho apeta viññāṇo
niratthaṃ va kaliṅgaraṃ (41)

Aki tudja, hogy ez a test oly törékeny, mint a korsó,
az ebből a gondolatból építsen magának erődöt.
A megismerés fegyverével szálljon szembe a Kísértővel,
s ne hagyja abba a harcot, amíg le nem győzte teljesen! (40)

Mert jaj, hamarosan eljön az idő,
amikor a test úgy fekszik öntudatlanul
a földön, mint egy kiégett tuskó,
megvetve, haszontalanul! (41)

4. PUPPHAVAGGO

pheṇūpamaṃ kāyam imaṃ viditvā
marīcidhammaṃ abhisambudhāno
chetvāna mārassa papupphakāni
adassanaṃ maccurājassa gacche (46)

na paresaṃ vilomāni
na paresaṃ katākataṃ
Attano va avekkheyya
katāni akatāni ca (50)

yathā pi ruciraṃ pupphaṃ
vaṇṇavantaṃ agandhakaṃ
evaṃ subhāsītā vācā
aphalā hoti akubbato (51)

yathā saṅkāradhānasmim
ujjhitasmim mahāpathe
padumaṃ tattha jāyetha
sucigandhaṃ manoramaṃ
evaṃ saṅkārabhūtesu
andhabhūte puthujjane
atirocati paññāya
sammāsambuddhasāvako (58–59)

4. VIRÁGOK

Amint ráébredt, buborék a teste,
és csak délibábtermészet az övé,
a vágy minden virágszárát lenyeste,
a Halál Királya nem lel rá többé. (46)

Ne mások hibáival, bűnös cselekedeteivel
vagy mulasztásaival foglalkozzatok,
hanem saját hibáitokkal, bűnös cselekedeteitekkel
és mulasztásaitokkal törődjete. (50)

Ha nem követi cselekvés,
minden ékesszólás hasztalan,
mint a gyönyörű színekben pompázó,
de illattalan virág. (51)

Ahogy egy nagy út mellett
hátrahagyott szeméthegeyen
kinyílt jóillatú lótosz
örömet visz a szívekbe,
itt, e földi szemétdombon,
éppen úgy gyújt világot ő,
a Felébredt tanítványa,
mindannak, mi sötétben él. (58–9)

5. BĀLAVAGGO

yo bālo maññati bālyam
paṇḍito vā 'pi tena so
bālo ca paṇḍitamānī
sa ve bālo ti vuccati (63)

yāvajīvam pi ce bālo
paṇḍitaṃ payirupāsati
na so dhammaṃ vijānāti
dabbī sūparasaṃ yathā (64)

muhuttam api ce viññū
paṇḍitaṃ payirupāsati
khippaṃ dhammaṃ vijānāti
jivhā sūparasaṃ yathā (65)

5. A BALGA

Az az ostoba, aki tisztában van ostobaságával
– legalább ebben az egy vonatkozásban – bölcs.
De aki annyira ostoba, hogy még bölcsnek is hiszi magát,
az valóban rászolgált az ostoba névre. (63)

A balga leélheti egész életét
a bölcs társaságában anélkül,
hogy ráébredne az Igazságra,
ahogyan a kanál sem tud meg semmit a leves ízéről. (64)

Az értelmes ember számára egy pillanat
is elegendő a bölcs társaságában ahhoz,
hogy felismerje az Igazságot,
ahogyan a nyelv is felismeri a leves ízét. (65)

na taṃ kammaṃ kataṃ sādhu
yaṃ katvā anutappati
yassa assumukho rodaṃ
vipākaṃ paṭisevati (67)

taṃ ca kammaṃ kataṃ sādhu
yaṃ katvā n' ānutappati
yassa paṭīto sumano
vipākaṃ paṭisevati (68)

madhuṃ vā maññati bālo
yāva pāpaṃ na paccati
yadā ca paccati pāpaṃ
atha dukkhaṃ nigacchati (69)

na hi pāpaṃ kataṃ kammaṃ
sajjukhīraṃ va muccati
ḍahaṃ taṃ bālam anveti
bhasmacchanno va pāvako (71)

Nem lehet jó az a
cselekedet, amellyel
lelkiismeretfurdalás,
sírás és könny jár. (67)

Csak az a cselekedet lehet jó,
amellyel nem jár
lelkiismeretfurdalás,
amelynek jutalma öröm és boldogság. (68)

Amíg a bűnös cselekedet nem hozza meg gyümölcsét,
az ostoba azt hiszi, a bűn olyan, mint a méz;
de mihelyt gyümölcsöt hoz,
szenvadás sújtja az ostobát. (69)

A bűnös cselekedet olyan, akár
a frissen mert tej. Nem romlik meg rögtön,
hatása szunnyad, mint a hamuval borított parázs,
és úgy követi az ostobát. (71)

6. PAṄḌITAVAGGO

nidhīnaṃ va pavattāraṃ
yaṃ passe vajjadassinaṃ
niggaḃhavādiṃ medhāvīṃ
tādisaṃ paṇḍitaṃ bhaje
tādisaṃ bhajamānassa
seyyo hoti na pāpiyo (76)

dhammapīti sukhaṃ seti
vip̐pasanna cetasā
ariyappavedite dhamme
sadā ramati paṇḍito (79)

udakaṃ hi nayanti nettikā
usukārā namayanti tejanaṃ
dāruṃ namayanti tacchakā
attānaṃ damayanti paṇḍitā (80)

selo yathā ekaghano
vātena na samīrati
evaṃ nindāpasamsāsu
na samiñjanti paṇḍitā (81)

6. A BÖLCSE

Ha olyan bölccsel találkozik
az ember, aki megfeddi hibáiért,
s rámutat arra, hogy mit kell elkerülnie,
akkor kövesse ezt a bölcset,
aki mélyen rejtett kincseket tárhat fel.
Nem jár rosszul, ha ilyen bölcset követ. (76)

Aki a Törvényből iszik,
annak elméje lecsillapul,
A bölcs a kiválasztottak révén feltárult
Törvényben örvendezik örökkön át. (79)

A csatorna-építők bárhová elvezetik a vizet,
a nyíl-készítők egyenes nyílvevesszőket csinálnak,
az asztalosok megfaragják a fát,
a bölcsek viszont önmagukat alakítják. (80)

A szél nem rendíti meg
a kősziklát, éppígy a bölcsek
sem inognak meg szidalmak
vagy dicsérő szavak hallatán. (81)

yathā pi rahado gambhīro
vippasanno anāvilo
evaṃ dhammāni sutvāna
vippasīdanti paṇḍitā (82)

sabbattha ve sappurisā cajanti
na kāmakāmā lapayanti santo
sukhena phuṭṭhā atha vā dukhena
na uccāvacaṃ paṇḍitā dassayanti (83)

appakā te manussesu
ye janā pāragāmino
ath' āyaṃ itarā pajā
tīram ev' ānudhāvati (85)

ye ca kho sammadakkhāte
dhamme dhammānuvattino
te janā pāram essanti
maccudheyyaṃ suduttaraṃ (86)

kaṇhaṃ dhammaṃ vippahāya
sukkaṃ bhāvettha paṇḍito
okā anokam āgamma
viveke yattha dūramaṃ (87)

Mint egy tisztavízű,
nyugodt és mély tó, olyan
a bölcs, aki miután hallott
a dharmákról, lecsendesült. (82)

A jók mindenüket odaadják,
nem a vágyaik beszélnek;
a bölcsek egyként viselik
a boldogságot és a szenvedést. (83)

Az emberek közül csak kevesen
érik el a túlsó partot, a legtöbben
ezen a parton szaladgálnak fel-alá
anélkül, hogy bármit is találnának. (85)

Akik, miután hallották a Törvényről szóló
igaz tanítást, követik is a Törvényt,
átjutnak a túlsó partra, az oly nehezen
legyőzhető Halál birodalmán túlra. (86)

A bölcs hagyja el a sötétséget és lépjen
az Erény útjára! Hátrahagyván otthonát
távozzék az otthontalanságba,
a magányba, melyet oly nehéz szeretni! (87)

tatrābhiratiṃ iccheyya
hitvā kāme akiñcano
pariyodapeyya attānaṃ
cittaklesehi paṇḍito (88)

yesaṃ sambodhiyaṅgesu
sammā cittaṃ subhāvitaṃ
ādānapaṭinissagge
anupādāya ye ratā
khīṇāsavā jutimanto
te loke parinibbutā (89)

Ott keressen örömet
valamennyi vágyat hátrahagyva,
semmit sem birtokolva,
szívét minden tisztátalanságtól megtisztítva! (88)

Akiknek elméje szilárdan megalapozódott
a megvilágosodás héttagú útján,ⁱ
s abban lelik örömüket, hogy a szerzésről lemondva
semmihez sem ragaszkodnak,
azok a ragyogó lények, legyőzván szenvedélyeiket,
még itt, e Földön elérik a szabadulást. (89)

7. ARAHANTAVAGGO

uyyuñjanti satīmanto
na nikete ramanti te
haṁsā va pallalaṁ hitvā
okamokaṁ jahanti te (91)

yesaṁ sannicayo n' atthi
ye pariññātabhojanā
suññato animitto ca
vimokkho yesaṁ gocaro
ākāse va sakuntānaṁ
gati tesaṁ durannayā (92)

yass' āsavā parikkhīnā
āhāre ca anissito
suññato animitto ca
vimokkho yassa gocaro
ākāse va sakuntānaṁ
padaṁ tassa durannayaṁ (93)

yass' indriyāni samathaṁ gatāni
assā yathā sārathinā sudantā
pahīnamānassa anāsavassa
devā pi tassa pihayanti tādino (94)

pathavisamo no virujjhati
indakhīlūpamo tādi subbato
rahado va apetakaddamo
saṁsārā na bhavanti tādino (95)

7. A SZENT

Semmi nincs, mi visszahúzza,
az emlékháló szétszakad,
száll magasba tó hattyúja,
és mindent, mindent hátrahagy. (91)

Nehéz követni az égen a madarak röptét,
épp ily nehéz kifürkészni az útját azoknak,
akiknek tapasztalását már nem táplálja étel,
akiknek feltárult a táplálék valódi természete,
akiknek étele a kiszabadulás,
az ok és támaszték nélküli Üresség. (92)

Kialudtak szenvedélyei, nem függ
a tapasztalás táplálékától, feltárult számára
a tapasztalás valódi természete, étele
a kiszabadulás, az ok és támaszték nélküli Üresség:
épp oly nehéz kifürkészni az útját,
mint a madarak röptét az égen. (93)

Még az istenek is irigylik azt az embert,
aki megszabadult a büszkeségtől, mentes a vágytól,
s leigázta az érzékeit, ahogyan a kocsihajtó
megfékezi a zabolátlan lovakat. (94)

Türelmes, akár a Föld;
olyan, mint a küszöb; erényes, mint Az;
szennyezetlen, akár egy kristálytisza tó:
megszűnik számára a továbblétesülés. (95)

santaṃ tassa manaṃ hoti
santā vācā ca kamma ca
sammadaññā vimuttassa
upasantassa tādino (96)

asaddho akat' aññū ca
sandhicchedo ca yo naro
hatāvakāso vantāso
sa ve uttamaporiso (97)

gāme vā yadi vā 'raññe
ninne vā yadi vā thale
yattha arahanto viharanti
taṃ bhūmirāmaṇeyyakam (98)

ramaṇīyāni araññāni
yattha na ramatī jano
vītarāgā ramissanti
na te kāmagavesino (99)

Aki Hozzá hasonlóan lecsendesült,
akit a Tökéletes Tudás megszabadított,
annak csend a gondolata,
csend a szava, és csend a tette. (96)

Már nem hisz, hanem tud, megismerte a Teremtetlent,
rést nyitott a falon, megszüntetett minden alkalmat,
kivetett magából minden vágyat,
ő a legkiválóbb az emberek között. (97)

Éljenek bárhol a szentek,
falun vagy erdőn,
vízen vagy szárazföldön,
örömteli az a hely. (98)

Az emberek nem kedvelik a vadont,
pedig az erdő magánya örömteli azoknak,
akik a szenvedélyektől megszabadultak,
s nem vágnak gyönyörökre. (99)

8 SAHASSAVAGGO

yo sahasaṃ sahasena
saṅgāme māsuse jine
ekaṃ ca jeyyaṃ attānaṃ
sa ve saṅgamaj' uttamo (103)

attā have jitaṃ seyyo
yā c' āyaṃ itarā pajā
attadantassa posassa
niccaṃ saññatacārino
n' eva devo na gandhabbo
na māro saha brāhmunā
jitaṃ apajitaṃ kayirā
tathārūpassa jantuno (104–5)

8. EZREK

Hiába győz le ezerszer
ezer embert a csatában,
ahhoz, hogy valóban győzzön,
egyvalakit kell legyőznie: önmagát. (103)

A mások felett aratott diadalnál
önmagunk legyőzése többet ér.
Sem az istenek, sem az angyalok,¹
sem a Kísértő, sem a Teremtő
nem vehetik el a győzelmet
attól, aki önmagát legyőzte,
s önuralma szüntelen. (104–5)

¹ Gandharvák.

māse māse sahasena
yo yajetha sataṃ samaṃ
ekaṃ ca bhāvit' attānaṃ
muhuttam api pūjaye
sā yeva pūjanā seyyo
yaṃ ce vassasataṃ hutaṃ (106)

yo ca vassasataṃ jantu
aggiṃ paricare vane
ekaṃ ca bhāvit' attānaṃ
muhuttam api pūjaye
sā yeva pūjanā seyyo
yaṃ ce vassasataṃ hutaṃ (107)

yaṃ kiñci yiṭṭhaṃ va hutaṃ va loke
saṃvaccharaṃ yajetha puñṇapekkho
sabbam pi taṃ na catubhāgam eti
abhivādanā ujjugatesu seyyo (108)

yo ca vassasataṃ jīve
dussīlo asamāhito
ekāhaṃ jīvitaṃ seyyo
sīlavantassa jhāyino (110)

yo ca vassasataṃ jīve
duppaṇṇo asamāhito
ekāhaṃ jīvitaṃ seyyo
pañṇavantassa jhāyino (111)

Hiába áldoz száz éven keresztül
hónapról-hónapra ezer áldozattal,
többet ér, ha egyetlen pillanatra
a bölcsnek hódol, ki magát legyőzte.
Bizony, egyetlen ilyen pillanat több
a száz éven át végzett áldozatnál. (106)

Az áldozat tüzeit hiába őrzi
a vadon mélyén száz éven keresztül,
többet ér, ha egyetlen pillanatra
a bölcsnek hódol, ki magát legyőzte.
Bizony, egyetlen ilyen pillanat több
a száz éven át végzett áldozatnál. (107)

Bármit feláldozhat, bármit felajánlhat,
hogy érdemeket szerezzen magának;
mindez, bizony, a negyedét sem éri
az erényes élet tiszteletének. (108)

Többet ér egyetlen elmélyült,
erényben gazdag nap is,
mintha száz éven át élnénk
szétszórt és bűnös életet. (110)

Többet ér egyetlen elmélyült,
megismerést hozó nap is,
mintha száz éven át élnénk
szétszórt és tudatlan életet. (111)

yo ca vassasataṃ jīve
kusīto hīnavīriyo
ekāhaṃ jīvitaṃ seyyo
viriyam ārabhato dalhaṃ (112)

Yo ca vassasataṃ jīve
apassaṃ udayabbayaṃ
Ekāhaṃ jīvitaṃ seyyo
passato udayabbayaṃ. (113)

Yo ca vassasataṃ jīve
apassaṃ amataṃ padaṃ
Ekāhaṃ jīvitaṃ seyyo
passato amataṃ padaṃ. (114)

Yo ca vassasataṃ jīve
apassaṃ dhammam uttamaṃ
Ekāhaṃ jīvitaṃ seyyo
passato dhammam uttamaṃ. (115)

Többet ér egyetlen kitartó,
mindent vállaló nap is,
mintha száz éven át élnénk
rest és erőtlén életet. (112)

Hiába él valaki száz évig, ha közben
nem ébred rá a születésre és a halálra;
egyetlen nap, melyen rádöbben
a keletkezésre és az elmúlásra, többet ér. (113)

Hiába él valaki száz évig, ha közben
nem látja meg a Halál Nélküli Utat;
egyetlen nap, melyen megpillantja
a Halál Nélküli Utat, többet ér. (114)

Hiába él valaki száz évig, ha közben
nem látja meg a Legfőbb Törvényt;
egyetlen nap, amelyen meglátja
a Legfőbb Törvényt, többet ér. (115)

9. PĀPAVAGGO

abhittharetha kalyāṇe
pāpā cittaṃ nivāraye
dandhaṃ hi karoto puññaṃ
pāpasmim̐ ramatī mano (116)

pāpaṃ ce puriso kayirā
na naṃ kayirā punappunaṃ
na tamhi chandaṃ kayirātha
dukkho pāpassa uccayo (117)

puññaṃ ce puriso kayirā
kayirā naṃ punappunaṃ
tamhi chandaṃ kayirātha
sukho puññaṃssa uccayo (118)

mā 'pamaññetha pāpassa
na mandaṃ āgamissati
udabindunipātena
udakumbho pi pūrati
bālo pūrati pāpassa
thokathokam pi ācinaṃ (121)

9. BŰN

A jóra törekedjen az ember,
s tartsa távol magát a bűntől!
Ha az elme rest a jóra,
előbb-utóbb a bűnben érzi jól magát. (116)

Ha az ember bűnt követ el,
nehogy újra és újra megtegye.
Ne sóvárojjon a bűn után,
mert minden bűnnel halmozódik a szenvedés. (117)

Ha az ember jót cselekszik,
tegye újra és újra.
Lelje kedvét a jóban,
mert a jósággal a boldogság is egyre nő. (118)

Senki ne becsülje le a bűnt, mondván:
„Ó, nekem a közelemben se férközhet!”
A vizeskanna akkor is megtelik,
ha csak cseppenként hullik bele a víz;
épp így megtelik az ostoba bűnnel,
még ha apránként gyűlik is össze. (121)

mā' vamaññetha puññassa
na mandañ āgamissati
udabindunipātena
udakumbho pi pūrati
dhīro pūrati puññassa
thokathokam pi ācinam (122)

vāñjijo va bhayañ maggañ
appasattho mahaddhano
visañ jīvitukāmo va
pāpāni parivajjaye (123)

pāñimhi ce vaṇo n' āssa
hareyya pāñinā visañ
n' ābbaṇaṃ visam anveti
n' atthi pāpañ akubbato (124)

yo appaduṭṭhassa narassa dussati
saddhassa posassa anaṅgaṇassa
tam eva bālañ pacceci pāpañ
sukhumo rajo paṭivātañ va khitto (125)

na antalikkhe na samuddamajjhe
na pabbatānañ vivarañ pavissa
na vijjatī so jagatippadeso
yatthaṭṭhito mucceyya pāpakammā (127)

na antalikkhe na samuddamajjhe
na pabbatānañ vivarañ pavissa
na vijjatī so jagatippadeso
yatthaṭṭhitañ nappasahetha maccu (128)

Senki ne becsülje le a jóságot, mondván:
„Én már a közelébe se kerülhetek a jónak!”
A vizeskanna akkor is megtelik,
ha csak cseppenként hullik bele a víz.
A bölcs éppígy megtelik jóval,
még ha apránként gyűlik is össze. (122)

Amikor sok kincset szállít és nincs erős kísérete,
a kereskedő megpróbálja elkerülni a veszélyes utat;
aki szereti az életét, igyekszik elkerülni a mérgeket –
ugyanígy a bölcs is távol tartja magát a büntől. (123)

Akinek nincs sérülés a kezén,
megfoghatja a mérget,
mert a mérge nem árt annak, akinek a bőre ép.
A bűn éppígy nem árt a büntetlennek. (124)

Bizony mondom, a bűn visszahull
arra az ostobára, aki bántalmaz egy ártatlan,
tisztalelkű, büntelen embert, ahogyan
a finom homok visszaszáll arra, aki eldobta. (125)

Sem a levegőben, sem a tenger közepén,
sem a sziklák hasadékaiban nem ismeretes
olyan hely a világon, ahová elrejtőzhetne az ember,
s így megszabadulhatna bűneinek a következményeitől. (127)

Sem a levegőben, sem a tenger közepén,
sem a sziklák hasadékaiban nem ismeretes
olyan hely a világon, ahová elrejtőzhetne
az ember, ahol ne győzne rajta a Halál. (128)

10. DANḌAVAGGO

sabbe tasanti daṇḍassa
sabbe bhāyanti maccuno
attānaṃ upamaṃ katvā
na haneyya na ghātaye (129)

sabbe tasanti daṇḍassa
sabbesaṃ jīvitaṃ piyaṃ
attānaṃ upamaṃ katvā
na haneyya na ghātaye (130)

sukhakāmāni bhūtāni
yo daṇḍena vihiṃsati
attano sukham esāno
pecca so na labhate sukhaṃ (131)

sukhakāmāni bhūtāni
yo daṇḍena na vihiṃsati
attano sukham esāno
pecca so labhate sukhaṃ (132)

mā 'voca pharusaṃ kañci
vuttā paṭivadeyyu taṃ
dukkhā hi sārambhakathā
paṭi daṇḍā phuseyyu taṃ (133)

sace n' eresi attānaṃ
kaṃso upahato yathā
esa patto' si nibbānaṃ
sārambho te na vijjati (134)

10. BÜNTETÉS

Mindenki fél a büntetéstől,
mindenki reszket a haláltól.
Aki úgy tesz másokkal, ahogyan önmagával tenne,
az nem öl, és másokat sem késztet ölni. (129)

Mindenki fél a büntetéstől,
mindenki szereti az életet.
Aki úgy tesz másokkal, ahogyan önmagával tenne,
az nem öl, és másokat sem késztet ölni. (130)

Aki a saját boldogságát keresve
kezet emel másokra, akik maguk is
boldogságra vágnak,
az nem lesz boldog a halál után. (131)

Aki a saját boldogságát keresve
nem emel kezet másokra, akik
maguk is boldogságra vágnak,
az boldog lesz a halál után. (132)

Sértő szavak ne hagyják el ajkad!
A sértésekre sértés lesz a válasz,
mert a sértés szenvedést okoz,
s mindig követi a visszavágás. (133)

Akkor éred el a Nirvánát,
ha némává leszel, mint egy összetört gong,
s megszűnik számodra
minden nyugtalanság. (134)

yathā daṇḍena gopālo
gāvo pājeti gocaraṃ
evaṃ jarā ca maccu ca
āyuraṃ pājenti pāṇinaṃ (135)

atha pāpāni kammāni
karaṃ bālo na bujjhati
sehi kammehi dummedho
aggidaḍḍho va tappati (136)

asso yathā bhadro kasāniviṭṭho
ātāpino saṃvegiṇo bhavātha
saddhāya sīlena ca vīriyena ca
samādhinā dhammavinicchayena ca
sampaṇnavijjācaraṇā patissatā
jahissatha dukkham idaṃ anappakaṃ (144)

udakaṃ hi nayanti nettikā
usukārā namayanti tejanaṃ
dāruṃ namayanti tacchakā
attānaṃ damayanti subbatā (145)

Ahogy a pásztor legelőre hajtja
botjával a teheneket,
úgy űzi a lények életét
az öregkor és a halál. (135)

Az ostoba nincs tudatában annak,
hogy amikor bűnt követ el,
akkor mintegy a saját cselekedeteivel
lobbantja lángra magát. (136)

Mint a tüzes ló, amikor megérinti az ostor,
olyan buzgók legyetek, telve hittel, erénnyel,
kitartással, számádhival, az Igazság keresésével,
tökéletes tudással és tökéletes gyakorlattal,
mindenre kiterjedő emlékezéssel, s akkor
legyőzitek ezt a mérhetetlen szenvedést. (144)

A csatorna-építők bárhová elvezetik a vizet,
a nyíl-készítők egyenes nyílvevesszőket csinálnak,
az asztalosok megfaragják a fát,
a bölcsek viszont önmagukat alakítják. (145)

11. JARĀVAGGO

ko nu hāso kim ānando
niccaṃ pajjalite sati
andhakārena onaddhā
padīpaṃ na gavesatha (146)

passa cittakataṃ bimbaṃ
arukāyaṃ samussitaṃ
āturaṃ bahusaṅkappaṃ
yassa n' atthi dhuvāṃ ṭhiti (147)

pari jiṇṇaṃ idaṃ rūpaṃ
rogaṇīlaṃ pabhaṅguraṃ
bhijjati pūti-sandeho
maraṇantaṃ hi jīvitaṃ (148)

yān' imāni apatthāni
alābun' eva sārade
kāpotakāni aṭṭhīni
tāni disvāna kā rati (149)

aṭṭhīnaṃ nagaraṃ kataṃ
maṃsalohitalepanaṃ
yattha jarā ca maccu ca
māno makkho ca ohito (150)

jīranti ve rājarathā sucittā
atho sarīraṃ pi jaraṃ upeti
sataṃ ca dhammo na jaraṃ upeti
santo have sabbhi pavedayanti (151)

11. ÖREGSÉG

Minek a kacagás, minek a jókedv,
hiszen a világ szüntelen lángban áll!
Amikor rátok szakad a sötétség,
nemde egy lámpást kerestek először? (146)

Nézd milyen beteg, milyen összetákolt,
s e csupaseb test mégis mire képes!
Mért bújtatták e bábót szép ruhákba,
ha semmi, semmi nem marad belőle? (147)

Ím a test, mely a betegségek fészke lett!
Ó milyen törékeny és milyen megviselt!
Hisz ez az egész csak egy halom rothadás!
Az élet a halálban úgyis véget ér! (148)

Ha, mint tökhéjakat ősszel,
látod heverni szertesztét
a galambfehér csontokat,
ember, hogy örülhetsz te még? (149)

Hússal és vérrel tapasztott
csontból épült erőd a test,
amelyben képmutatás, góg,
öregkor és halál lakik. (150)

Bár elkopik a szép királyi hintó,
s a testet megérinti az öregség,
a jók erényét nem érinti semmi,
mivel a jók mindig egymást tanítják. (151)

appassut' āyaṃ puriso
balivaddo va jīrati
maṃsāni tassa vaḍḍhanti
paññā tassa na vaḍḍhati (152)

anekajāṭisaṃsāraṃ
sandhāvissaṃ anibbisaṃ
gahakāraṃ gavesanto
dukkhā jāti punappunaṃ (153)

gahakāraka diṭṭho 'si
puna gehaṃ na kāhasi
sabbā te phāsukā bhaggā
gahakūṭaṃ visaṅkhataṃ
visaṅkhāragataṃ cittaṃ
taṇhānaṃ khayam ajjhagā (154)

acaritvā brahmacariyaṃ
aladdhā yobbane dhanaṃ
jiṇṇakoñcā va jhāyanti
khīṇamacche va pallale (155)

acaritvā brahmacariyaṃ
aladdhā yobbane dhanaṃ
senti cāp' ātikhīṇā va
purāṇāni anutthunaṃ (156)

Mint az ökör, úgy vénül meg,
aki nem tanul eleget;
csupán húsa gyarapszik,
de tudása egyre kevesebb. (152)

Számtalan születésen át
rohantam egyre hasztalan
kutatva Építő után –
újraszületni szenvedés! (153)

Építő végre láttalak!
Nem építéd már házadat,
szétroppantak a szarufák,
a szelemenfa összetört,
s a szankhárák kihunyta után
megszűnt az elmében a szomj. (154)

Aki nem él szüzességben,
s fiatalon kincset nem gyűjt,
mint kihalt tóban a vén darvak,
később úgy fog epekedni. (155)

Aki nem él szüzességben,
s fiatalon kincset nem gyűjt,
ott fekszik majd kilőtt nyílként,
a múlt után epekedve. (156)

12. ATTAVAGGO

attānam eva paṭhamam
patirūpe nivesaye
ath' aññam anusāseyya
na kilisseyya paṇḍito (158)

attānam ce tathā kayirā
yath' aññam anusāsati
sudanto vata dametha
attā hi kira duddamo (159)

attanā hi kataṃ pāpaṃ
attajaṃ attasambhavaṃ
abhimatthati dummedhaṃ
vajiraṃ v' asmamayaṃ maṇiṃ (161)

yassa accantadussilyaṃ
māluvā sālam iv' otthataṃ
karoti so tath' attānaṃ
yathā naṃ icchati diso (162)

12. ÖNMAGA

Aki a jóban először
önmagát alapozza meg,
s azután tanít másokat,
azt a bölcseset nem éri kín. (158)

Magát is úgy formálja, ahogyan másokat tanít!
Győzze le önmagát, és másokat is buzdítson erre!
Bizony mondom, nehéz az embernek
önmagát legyőznie! (159)

Maga szülte s hozta létre
a maga elkövette bűnt,
mely – mint követ a gyémánt –
porrá zúzza az ostobát. (161)

Ahogyan a málu² körülfolyna és elpusztítja a szálafát,
úgy hálózza be és teszi tönkre a gonoszság az embert.
A bűnös azt teszi magával,
amit az ellensége szeretne tenni vele. (162)

² Fákon élősködő kúszónövény.

sukarāni asādhūni
attano ahitāni ca
yaṃ ve hitaṃ ca sādhuṃ ca
taṃ ve paramadukkaraṃ (163)

yo sāsanaṃ arahataṃ
ariyānaṃ dhammajīvinaṃ
paṭikosati dummedho
diṭṭhiṃ nissāya pāpikaṃ
phalāni kaṭṭhakass' eva
attaghātāya phallati (164)

attanā hi kataṃ pāpaṃ
attanā saṅkilissati
attanā akataṃ pāpaṃ
attanā va visujjhati
suddhi asuddhi paccattaṃ
n' añño aññaṃ visodhaye (165)

atta-d-atthaṃ par' atthena
bahunā 'pi na hāpaye
atta-d-attham abhiññāya
sa-d-atthapasuto siyā (166)

A bűnt könnyű elkövetni,
pedig a rossz önmagunknak árt,
A jó viszont hasznunkra van,
megtenni mégis oly nehéz! (163)

Aki ostoba elméletek kedvéért
elutasítja a szentek, a kiválasztottak,
az Erénynek élők tanítását,
az önnön pusztulásának
gyümölcsét termi,
akár a katthaka³. (164)

Az ember a bűnt maga teszi,
maga mocskolja be magát;
míg ha a bűnt nem cselekszi,
maga tisztítja meg magát.
Tisztaságért és tisztátalanságért
Mindenki önmaga felel,
Nem tisztíthat meg senki mást! (165)

Bármilyen is az, semmi másért
önnön üdvét ne adja fel!
Ha ráébredt, mi a célja,
szentelje annak önmagát! (166)

3 Bambusz.

13. LOKAVAGGO

uttitthe nappamajjeyya
dhammaṃ sucariṭaṃ care
dhammacārī sukhaṃ seti
asmiṃ loke paramhi ca (168)

yathā bubbuḷakaṃ passe
yathā passe marīcikaṃ
evaṃ lokaṃ avekkhantaṃ
maccurājā na passati (170)

etha passath' imaṃ lokaṃ
cittaṃ rājarath' ūpamaṃ
yattha bālā visīdanti
n' atthi saṅgo vijānataṃ (171)

yo ca pubbe pamajjitvā
pacchā so nappamajjati
so imaṃ lokaṃ pabhāseti
abbhā mutto va candimā (172)

13. A VILÁG

Ébredj! Elég a restségből,
az igaz Erényt kövessed!
Aki erényes, boldog itt,
s boldog lesz a túlvilágon. (168)

Akárha buborék lenne,
vagy tovatűnő délibáb,
ha így nézel a világra,
nem lát meg a Halálkirály. (170)

Jöjj és nézd ezt a világot,
a király harci hintáját!
A balgák belemerülnek,
nem ejti rabul azt, ki tud. (171)

Tunyaságba süppedt régen,
de ma már éberen vigyáz,
bevilágítja a Földet,
mint Hold a tiszta éjszakát. (172)

yassa pāpaṃ kataṃ kammaṃ
kusalena pidhīyati
so imaṃ lokaṃ pabhāseti
abbhā mutto va candimā (173)

haṃsādiccapathe yanti
ākāse yanti iddhiyā
niyanti dhīrā lokamhā
jetvā māraṃ savāhinim (175)

pathavyā ekarajjena
saggassa gamanena vā
sabbalokādhīpaccena
sotāpattiphalaṃ varaṃ (178)

Aki a bűnös tettekre
jótetteivel válaszol,
bevilágítja a Földet,
mint Hold a tiszta éjszakát. (173)

A napúton át a téren
vadlúdcapat csodaszárnyon
világból ébrednek éppen
győzván bölcsek a Halálon.ⁱⁱ(175)

Lépj rá az Útra! Többet ér az minden
földi szabadságnál, többet ér a mennyei
örömnél, többet ér az összes világ
felett megszerzett uralomnál. (178)

14. BUDDHAVAGGO

yassa jitaṃ n' āvajjīyati
jitaṃ yassa no yāti koci loke
taṃ buddham anantagocaraṃ
apadaṃ kena padena nessatha (179)

yassa jālinī visattikā
taṇhā n' atthikuhīñci netave
taṃ buddham anantagocaraṃ
apadaṃ kena padena nessatha (180)

ye jhānapasutā dhīrā
nekkhamm' ūpasame ratā
devā pi tesaṃ pihayanti
sambuddhānaṃ satimataṃ (181)

kiccho manussapaṭilābho
kicchaṃ maccāna jīvitaṃ
kicchaṃ saddhammassavanaṃ
kiccho buddhānam uppādo (182)

sabbapāpassa akaraṇaṃ
kusalassa upasampadā
sacittapariyodhanaṃ
etaṃ buddhāna sāsanaṃ (183)

khantī paramaṃ tapo titikkhā
nibbānaṃ paramaṃ vadanti buddhā
na hi pabbajito par' ūpaghātī
samaṇo hoti paraṃ viheṭṭhayanto (184)

14. A BUDDHA

Kinek győzelmén nem győz győzelem,
kinek győzelméhez senki fel nem érhet,
ugyan miféle utat mutathatnátok
a végtelen tapasztalású Felébredettnek,
az Úttalannak, a nyomot sem hagyónak,
aki nem a létesülés világában vetette meg lábait? (179)

Akit sehová sem kényszerít
a behálózó, odatapasztó szomj,
ugyan miféle utat mutathatnátok
a végtelen tapasztalású Felébredettnek,
az Úttalannak, a nyomot sem hagyónak,
aki nem a létesülés világában vetette meg lábait? (180)

Az istenek is irigylik a emlékezet-kitáró Buddhákat,
a bölcseket, akik örömüket abban lelték,
hogy a meditációnak szentelődve
vágytalanság révén kiszabaduljanak. (181)

Nehéz és fájdalmas embernek születni,
a halandók élete fájdalmasan nehéz.
Az Igaz Törvényt oly nehéz meghallani,
nehéz ébredés a Felébredetteké. (182)

Elkerülni minden rosszat,
de a jót tenni szüntelen,
S megtisztítani az elmét.
Ez a Buddhák örök tana. (183)

Az állhatatos türelem a legnagyobb vezeklés,
a Nirvána a legfőbb, mondják a Felébredettek.
Nem vonult ki a világból, aki megbánt másokat,
nem tagadta meg önmagát, aki másoknak árt. (184)

anūpavādo anūpaghāto
pātimokkhe ca saṃvaro
mattaññutā ca bhattasmiṃ
pantaṃ ca sayan' āsanāṃ
adhicitte ca āyogo
etaṃ buddhāna sāsanaṃ (185)

na kahāpaṇavassena
titti kāmesu vijjati
appassādā dukhā kāmā
iti viññāya paṇḍito
api dibbese kāmesu
ratim so n' ādhigacchati
taṇhakkhayarato hoti
sammāsambuddhasāvako (186–7)

bahuṃ ve saraṇaṃ yanti
pabbatāni vanāni ca
ārāmarukkhacetyāni
manussā bhayatajjitā (188)

n' etaṃ kho saraṇaṃ khemaṃ
n' etaṃ saraṇaṃ uttamaṃ
n' etaṃ saraṇaṃ āgamma
sabbadukkhā pamuccati (189)

yo ca buddhaṃ ca dhammaṃ ca
saṅghaṃ ca saraṇaṃ gato
cattāri ariyasaccāni
sammappaññāya passati (190)

Ne vess meg senkit! Ne árts
senkinek! Az engedelmisségben⁴
győzd le önmagad! Légy mértékletes
az evésben! A magányban lakj,
a meditációt gyakorold szüntelen!
Ez a Buddhák tanítása. (185)

Hiába dúskál valaki az aranyban,
nem talál kielégülést a gyönyörökben,
mert alighogy megízleltük a gyönyöröket,
szenvetés jár a nyomukban.
Megértvén ezt, a bölcs még a mennyei
örömökben sem leli örömét;
a Teljesen Felébredett tanítványa
egyedül a szomj kioltódásában leli örömét. (186–7)

⁴ A buddhizmus erkölcsi útmutatásait (a pátimókkha szabályait) betartva.

dullabo purisājañño
na so sabbattha jāyati
yattha so jāyati dhīro
tañ kulañ sukham edhati (193)

sukho buddhānam uppādo
sukhā saddhammaḍḍesaṇā
sukhā saṅghassa sāmaggī
samaggānañ tapo sukho (194)

Nehéz igaz embert találni,
igazak nem születnek mindenütt.
Boldog az a nép,
ahol ilyen bölcs születik. (193)

Mert áldott a Buddhák születése,
áldott a szent Tan hirdetése,
Áldott a Közösség összhangja,
s áldott a közösségben-élők önátadása. (194)

15. SUKHAVAGGO

susukhaṃ vata jīvāma
verinesu averino
verinesu manussesu
vihārāma averino (197)

susukhaṃ vata jīvāma
ussukesu anussukā
ussukesu manussesu
vihārāma anussukā (199)

susukhaṃ vata jīvāma
yesaṃ no n' atthi kiñcanaṃ
pītibhakkhā bhavissāma
devā ābhassarā yathā (200)

jayam veram pasavati
dukkham seti parājito
upasanto sukham seti
hitvā jayaparājayam (201)

15. BOLDOGSÁG

Éljünk boldogan a gyűlölködők között,
nem gyűlölve senkit!
Igen, éljünk gyűlölet nélkül
a gyűlölködők között! (197)

Éljünk boldogan, mohóság nélkül
a kapzsi emberek között!
Igen, éljünk mohó vágyak nélkül
a kapzsi emberek között! (199)

Éljünk boldogan, mi,
akiknek semmink sincs,
mint a ragyogó istenek,
akiknek boldogság az étke! (200)

A győzelem gyűlölködést szül,
a legyőzöttek élete csupa szenvedés.
Boldogan él, aki lecsendesült,
aki hátrahagyott győzelmet és vereséget. (201)

pavivekarasaṃ pitvā
rasaṃ upasamassa ca
niddaro hoti nippāpo
dhammapīṭirasaṃ pivāṃ (205)

bālasaṅgatacārī hi
dīghaṃ addhāna socati
dukkho bālehi saṃvāso
amitten' eva sabbadā (207)

tasmā hi
dhīraṃ ca paññaṃ ca bahussutaṃ ca
dhorayhasīlaṃ vatavantam ariyaṃ
taṃ tādīsaṃ sappurisaṃ sumedhaṃ
bhajetha nakkhattapathaṃ ca candimā (208)

Megitta a magány, a lecsendesülés italát,
megszabadult a félelemtől,
megtisztult a büntől,
a Törvény öröméből iszik örökkön át. (205)

Balgákkal élni hosszú szenvedés,
mintha az ellenségünkkel lennénk összezárva;
a bölcs társasága viszont boldogság,
mintha a legkedvesebb rokonunkkal élnénk. (207)

Ezért:
az igaz megismeréssel bírót, a küldetését
teljesítőt, a szent tudásban jártasat, a bölcset,
aki szívós mint az öszvér, aki kiválasztatott,
úgy kövesd e tiszta embert, ahogyan az égen
útját a Hold a csillagok között! (208)

16. PIYAVAGGO

sīladassanasampannaṃ
dhammaṭṭhaṃ saccavedinaṃ
attano kamma kubbānaṃ
taṃ jano kurute piyaṃ (217)

chandaajāto anakkhāte
manasā ca phuṭo siyā
kāmesu ca appaṭibaddhacitto
uddhamsoto ti vuccati (218)

cirappavāsiraṃ purisaṃ
dūrato sotthim āgataṃ
ñātimittā suhajjā ca
abhinandanti āgataṃ
tath' eva katapuññaṃ pi
asmā lokā paraṃ gataṃ
puññaṇi paṭigaṇhanti
piyaṃ ñāti va āgataṃ (219–20)

Akiben erény és belátás lakozik,
aki a Törvényben alapozta meg magát,
hű marad az igazsághoz, s a küldetését teljesíti,
azt szeretni fogják az emberek. (217)

Szívében vágy ébredt a Kimondhatatlan után,
elméje áthatottá vált, elfordult a gyönyöröktől,
nem béklyózzák többé érzéki vágyak,
róla mondják: „az árral szemben halad”. (218)

A messzi útról hazatérőt
túláradó örömmel fogadják
rokonai, barátai, s mindazok,
akiknek szívéhez közel áll.
Az erényes embert, midőn távozik
ebből a világból a másikba,
úgy várják jótettei,
mint szerettei a hazatérő jóbarátot. (219–20)

17. KODHAVAGGO

kodham jahe vippajaheyya mānaṃ
saṃyojanaṃ sabbam atikkameyya
taṃ nāmarūpasmim asajjamānaṃ
akiñcanaṃ n' ānupatanti dukkhā (221)

yo ve uppatitaṃ kodhaṃ
rathaṃ bhantaṃ va vāraye
tam ahaṃ sārathiṃ brūmi
rasmiggāho itaro jano (222)

akkodhena jine kodhaṃ
asādhunā sādhanā jine
jine kadariyaṃ dānena
saccenālikavādināṃ (223)

saccaṃ bhaṇe na kujjheyya
dajjā appam pi yācito
etehi tīhi ṭhānehi
gacche devāna santike (224)

ahiṃsakā ye munayo
niccaṃ kāyena saṃvutā
te yanti accutaṃ ṭhānaṃ
yattha gantvā na socare (225)

sadā jāgaramānānaṃ
ahorattānusikkhinaṃ
nibbānaṃ adhimuttānaṃ
atthaṃ gacchanti āsavā (226)

17. HARAG

Hagyjon hátra haragot, büszkeséget!
Szabaduljon meg az összes bilincstől!
A név-formához hozzá nem tapadva
nem köti semmi: nincs több szenvedése. (221)

Ki a szívében fellobbanó haragot visszafogja,
mint jó harcos a meglódult harci szekeret,
azt hívom én kocsihajtónak,
a többiek csak a gyeplőt szorongatják. (222)

Az ember győzze le a dühöt szelídséggel,
győzze le a gonoszszágot jósággal,
győzze le a fősვნყséget bőkezűséggel,
győzze le a hazugságot igazsággal! (223)

Mindig igazat szól, haragra nem gerjed,
ha kell, mindenét odaadja.
E három erény révén
az istenek színe elé kerül. (224)

A nem-ártásban megszilárdult bölcsek,
akik teljes önuralomra tettek szert,
elérik az el-nem-pusztuló-lakhelyet,
s nem bántódnak soha többé. (225)

Akik szüntelenül éberek,
akik keresve kutatnak éjjel és nappal,
akik a Nirvána felé törekednek,
azoknak végül megszűnik minden szenvedésük. (226)

porāṇam etaṃ atula
n' etaṃ ajjatanāṃ iva
nindanti tuṅhim āsinaṃ
nindanti bahubhāṇinaṃ
mitabhāṇim pi nindanti
n' atthi loke anindito (227)

na c' āhu na ca bhavissati
na c' etarahi vijjati
ekantaṃ nindito poso
ekantaṃ vā pasaṃsito (228)

yaṃ ce viññū pasaṃsanti
anuvicca suve suve
acchiddavuttiṃ medhāviṃ
paññāsīlasamāhitaṃ
nikkhaṃ jambonadass' eva
ko taṃ ninditum arahati
devā pi naṃ pasaṃsanti
brāhmunā pi pasaṃsito (229–30)

kāyappakopaṃ rakkheyya
kāyena saṃvuto siyā
kāyaduccaritaṃ hitvā
kāyena sucaritaṃ care (231)

vacīppakopaṃ rakkheyya
vācāya saṃvuto siyā
vacīduccaritaṃ hitvā
vācāya sucaritaṃ care (232)

Nem mai, hanem réges-régi mondás ez, Atula:
„Szidalmazták, ki némán ül,
szidalmazták, ki sokat beszél,
s szidalmazták, ki mértékkal szól.”
Nincs a Földön olyan ember,
akit ne szidnának valamiért. (227)

Nem volt, nincs, és nem is lesz
olyan ember, aki egész életében
csak szidást kap, vagy csak dicséretet. (228)

Ki meri őt szidni, a feddhetetlent,
akit a bölcsök naponta dicsérnek,
akiben igaz Tudás és Erény lakozik,
aki olyan tiszta, mint a Dzsambu⁵
színaranyából készült érme;
ki meri őt szidni, akit az istenek
szüntelen dicsérnek,
kinek dicséretét a Teremtő is zengi? (229–30)

Őrizkedjen a tett dühétől,
a tetteivel győzzön önmagán,
tetteiben a jót kövesse,
és hagyja el, ami helytelen! (231)

Őrizkedjen a szó dühétől,
a szavával győzzön önmagán,
szavaiban a jót kövesse,
és hagyja el, ami helytelen! (232)

⁵ A Méru-hegyen eredő legendás folyó.

manoppakopaṃ rakkheyya
manasā saṃvuto siyā
manoduccaritaṃ hitvā
manasā sucaritaṃ care (233)

kāyena saṃvutā dhīrā
atho vācāya saṃvutā
manasā saṃvutā dhīrā
te ve suparisāṃvutā (234)

Őrizkedjen a gondolat dühétől,
gondolattal győzzön önmagán,
gondolata a jót kövesse,
és hagyja el, ami helytelen! (233)

Aki tetteiben, szavaiban
és gondolataiban egyaránt
önuralommal bír, az a bölcs
valóban legyőzte önmagát. (234)

18. MALAVAGGO

paṇḍupalāso 'va dāni 'si
yamapurisā pi ca te upaṭṭhitā
uyyogamukhe ca tiṭṭhasi
pātheyyam pi ca te na vijjati (235)

so karoḥi dīpam attano
khippaṃ vāyama paṇḍito bhava
niddhantamalo anaṅgaṇo
dibbaṃ ariyabhūmiṃ upehisi (236)

upanītavayo ca dāni'si
sampayāto 'si yamassa santikaṃ
vāso te n' atthi antarā
pātheyyam pi ce te na vijjati (237)

so karoḥi dīpam attano
khippaṃ vāyama paṇḍito bhava
niddhantamalo anaṅgaṇo
na punaṃ jātijaraṃ upehisi (238)

anupubbena medhāvī
thokathokaṃ khaṇe khaṇe
kammāro rajatass' eva
niddhame malam attano (239)

ayasā va malaṃ samuṭṭhitaṃ
tatuṭṭhāya tam eva khādati
evaṃ atidhonacāriṇaṃ
sakakammāni nayanti duggatiṃ (240)

18. TISZTÁTALANSÁG

Olyan vagy, mint egy elsárgult levél,
a Halál elküldte hozzád hírnökét,
ott állsz az elszakadás küszöbén,
de arra az útra semmit sem viszel! (235)

Magad készíts menedéket magadnak,
igyekezz, légy bölcs,
távolíts el magadból minden tisztátalanságot!
Büntelen élj, s eléred a kiválasztottak égi világát! (236)

Az életed oly hamar véget ér,
A közelgő Halál árnyékában élsz.
Ott nincs otthon, hogy benne megpihenj,
arra az útra semmit sem viszel. (237)

Magad készíts menedéket magadnak,
igyekezz, légy bölcs,
távolíts el magadból minden tisztátalanságot!
Büntelen élj, hogy ne kelljen többé
belépned a keletkezésbe-pusztulásba! (238)

Ahogy az ötvösmester
apránként megtisztítja az ezüstöt,
úgy szabadítsátok meg ti is magatokat
apránként – újra meg újra megpróbálva –
minden tisztátalanságtól! (239)

Ahogy a vasat a saját
tisztátalansága rágja szét,
ugyanúgy a bűnöst is a saját cselekedetei
viszik a szenvedés poklába. (240)

asajjhāyamaḷā maṅṭā
anuṭṭhānamalā gharā
malaṃ vaṇṇassa koṣajjaṃ
paṃādo rakkhato malaṃ (241)

mal' itthiyā duccharitaṃ
maccheraṃ dadato malaṃ
malā ve pāpakā dhammā
asmiṃ loke paramhi ca (242)

tato malā malataraṃ
avijjā paramaṃ malaṃ
etaṃ malaṃ pahantvāna
nimmalā hotha bhikkhavo (243)

sujīvaṃ ahirikena
kākasūrena dhamṣiṇā
pakkhandiṇā pagabbhena
saṃkiliṭṭhena jīvitaṃ (244)

hirīmatā ca dujjīvaṃ
niccaṃ sucigavesiṇā
alīnenāppagabbhena
suddhājīvena passatā (245)

yo pāṇam atipāṭeti
musāvādaṃ ca bhāṣati
loke adinnaṃ ādiyati
paradāraṃ ca gacchati
surāmerayaṇānaṃ ca
yo naro anuyuñjati
idh'evam eso lokasmiṃ
mūlaṃ khaṇati attano (246–7)

A szent igéknél ismétlésük hiánya,
a házimunka esetén annak elhanyagolása,
a szépségápolásban a lustaság,
az őrségben pedig a szétszórtság a legfőbb hiba. (241)

Az asszony tisztátalansága a ledérség,
az adakozó tisztátalansága a szűkmarkúság;
a bűnös dharmák tisztátalanok
e világon és ezen túl is. (242)

De minden tisztátalanságnál tisztátalanabb
a tudatlanság – ez a legnagyobb tisztátalanság.
Ettől szabaduljatok meg, szerzetesek,
és akkor minden tisztátalanságtól megszabadultok! (243)

Könnyű boldogulni
az arcátlan szájhősnek,
aki erőszakos, törtető,
gőgös és romlott. (244)

Az élet nehéz a szemérmesnek,
aki mindig a világosságot keresi,
semmihez hozzá nem tapad,
alázatos szívű, tiszta életű és belátó. (245)

Aki életet öl,
hazugságot szól,
elveszi, ami nem az övé,
más felesége után koslat,
vagy erős, részegítő italokat iszik,
az az ember önnön gyökereit ássa ki. (246–7)

dadāti ve yathāsaddham
yathāpasādanam jano
tattha yo ca mañku bhavati
paresam pānabhojane
na so divā vā rattiṃ vā
samādhim adhigacchati (249)

yassa c' etaṃ samucchinnam
mūlaghaccam samūhataṃ
sa ve divā vā rattiṃ vā
samādhim adhigacchati (250)

n' atthi rāgasamo aggi
n' atthi dosasamo gaho
n' atthi mohasamaṃ jālam
n' atthi taṇhāsamā nadi (251)

sudassam vajjam aññesam
attano pana duddasam
paresam hi so vajjāni
opunāti yathā bhusam
attano pana chādeti
kalim va kitavā saṭho (252)

paravajjānupassissa
niccam ujjhānasaññino
āsavā tassa vaḍḍhanti
ārā so āsavakkhayā (253)

Van, aki hitéből fakadóan ad,
s van aki egyszerűen jóindulatból;
akit viszont elkedvetlenít
a másoknak adományozott
étel vagy ital, az sohasem
éri el a számádhit. (249)

Aki nem pusztítja el,
nem irtja ki gyökerestől
ezt az irigységet,
az sohasem éri el a számádhit. (250)

Semmi sem ég úgy, mint a szenvedély,
semmi sem tart fogva úgy, mint a gyűlölet,
semmi sem hálóz be úgy, mint az örület,
semmi sem jár át úgy, mint a szomj. (251)

Mások hibáit úgy tárjuk fel és szórjuk világgá,
mint a gabonaszemekről leváló pelyvát,
saját hibáinkat viszont úgy takargatjuk,
mint vesztes dobást a csaló. (252)

Aki csak a mások hibáit kutatja,
mindig a szemrehányáson jár az esze,
mindenért zúgolódik s mindig sértve érzi magát,
attól messze van a szenvedélyek kihunyta,
sőt egyre nagyobbra nőnek szenvedélyei. (253)

ākāse va padaṃ n' atthi
samaṇo n' atthi bāhire
papañcābhiratā pajā
nippañcā tathāgatā (254)

ākāse va padaṃ n' atthi
samaṇo n' atthi bāhire
sañhārā sassatā n' atthi
n' atthi buddhānam iñjitā (255)

Nincs út az ūrben,
kívűl nincs remete;
sokan a világ hívságaiban lelik örömkűt,
a Beérkezettek megszabadultak a hiábavalóságoktól. (254)

Nincs út az ūrben,
kívűl nincs remete,
örök összetevők nincsenek,
a Felébredett meg se rezdűl. (255)

19. DHAMMAVAGGO

na tena hoti dhammaṭṭho
yen' atthaṃ sāhasā naye
yo ca atthaṃ anattaṃ ca
ubho niccheyya paṇḍito (256)

asāhasena dhammena
samena nayatī pare
dhammassa gutto medhāvī
dhammaṭṭho hi pavuccati (257)

na tena paṇḍito hoti
yāvataṃ bahu bhāsati
khemī averī abhayo
paṇḍito ti pavuccati (258)

na tāvatā dhammadharo
yāvataṃ bahu bhāsati
yo ca appam pi sutvāna
dhammaṃ kāyena passati
sa ve dhammadharo hoti
yo dhammaṃ nappamajjati (259)

na tena thero so hoti
yen' assa palitaṃ siro
paripakko vayo tassa
moghañño ti vuccati (260)

yamhi saccaṃ ca dhammo ca
ahiṃsā saṃyamo dharmo
sa ve vantamalo dhīro
thero iti pavuccati (261)

19. ERÉNY

Nem lehet erényes az, aki a saját célját
megvalósítva nincs tekintettel másokra.
Aki választani tud aközött, ami a javát szolgálja
és aközött, ami haszontalan, az bölcs. (256)

Aki erőszakmentesen, az igazság erényével,
részrehajlás nélkül vezet másokat,
azt a Törvény védelmezőjének,
bölcsnek és igazságosnak mondják az emberek. (257)

Nem a sok beszéd tesz valakit bölccsé.
Aki boldog-csendességben,
gyűlölet és félelem nélkül él,
azt hívják bölcsnek az emberek. (258)

Nem a sok beszédttől lesz valaki
a Törvény támaszává, hanem azáltal,
hogy a Törvény szerint cselekszik,
még ha keveset hallott is róla.
Aki sohasem szegi meg a Törvényt,
az a Törvény támasza. (259)

Nem attól lesz valaki a vének-közül-való,
mert a haja megőszült;
ha csak a fiatalsága ért véget,
azt mondják róla: „hiába öregedett meg.” (260)

Akiben igazság, erény,
nem-ártás lakozik, aki önmagát
megfékezte, s önuralomra tett szert,
azt hívják vének-közül-valónak az emberek. (261)

na vākkaraṇamattena
vaṇṇapokkharatāya vā
sādhurūpo naro hoti
issukī maccharī saṭho (262)

yassa c' etaṃ samucchinnam
mūlaghaccaṃ samūhataṃ
sa vantadoso medhāvī
sādhurūpo ti vuccati (263)

na muṇḍakena samaṇo
abbato alikaṃ bhaṇaṃ
icchālobhasamāpanno
samaṇo kiṃ bhavissati (264)

yo ca sameti pāpāni
aṇum thūlāni sabbaso
samitattā hi pāpānaṃ
samaṇo ti pavuccati (265)

na tena bhikkhu so hoti
yāvatā bhikkhate pare
vissaṃ dhammaṃ samādāya
bhikkhu hoti na tāvatā (266)

yo 'dha puññaṃ ca pāpaṃ ca
bāhetvā brahmacariyavā
saṅkhāya loke carati
sa ve bhikkhū ti vuccati (267)

Sem az ékesszólás, sem a szépség
nem tesz tiszteletreméltóvá
egy irigy, kapzsi és csalárd embert. (262)

Aki elpusztította ezt a hármát,
aki gyökerestől kiirtotta magából ezt a hármát,
aki megszabadult a gyűlölettől,
azt hívják tiszteletreméltó bölcsnek az emberek. (263)

A leborotvált hajtól még nem lesz valakiből szamana⁶,
ha nem él a fogadalmi szerint, ha hazugságot beszél.
Hogyan lehetne szamana az,
aki vágyakkal és kapzsisággal van tele? (264)

Aki minden – kis és nagy – bűnt
kioltott magában, aki minden bűnt
megsemmisített, azt hívják
szamanának az emberek. (265)

Attól nem lesz kolduló barát valaki,
mert alamizsnát kér, az igazi koldus
a Törvényt követi mindenben. (266)

Aki kitépven a jó és a rossz gyökerét,
valódi szüzességben él,
s miután számbavett [mindent],
[szabadon] jár-kei a világban,
azt hívják koldusnak az emberek. (267)

⁶ A világról lemondott, otthontalanul vándorló szerzetes.

na monena munī hoti
mūḷharūpo aviddasu
yo ca tulaṃ va paggayha
varam ādāya paṇḍito
pāpāni parivajjeti
sa munī tena so muni
yo munāti ubho loke
muni tena pavuccati (268–9)

na tena ariyo hoti
yena pāṇāni hiṃsati
ahiṃsā sabbapāṇānaṃ
ariyo ti pavuccati (270)

na silabbatamattena
bāhusaccena vā pana
atha vā samādhilābhena
vivittasayanena vā
phusāmi nekkhammsukhaṃ
aputhujjanasevitaṃ
bhikkhu vissāsam āpādi
appatto āsavakkhayaṃ (271–2)

A hallgatástól nem válik bölcsé
a balga és tudatlan; azáltal lesz bölcs valakiből,
hogy – mintha mérleggel egyensúlyozná ki –
mindig a jót választja, a rosszat pedig elkerüli.
Aki mind a jó, mind a rossz világát megérti,
azt hívják bölcsnek az emberek. (268–9)

Senki nem lehet úgy kiválasztott,
hogy élőlényeknek árt.
Kiválasztott az, aki nem árt
semmilyen élőlénynek sem. (270)

Nem a virtus, nem a fegyelem,
nem a mérték, nem a sok tudás,
de még csak nem is a számadhi,
vagy a magány révén értem el
a mindenről lemondás boldogságát,
amiben a világnak élő ember nem részesülhet.
Ó szerzetes, ne örülj addig,
amíg a szenvedélyek kialvását el nem éred! (271–2)

20. MAGGAVAGGO

maggān' aṭṭhaṅgiko seṭṭho
saccānaṃ caturo padā
virāgo seṭṭho dhammānaṃ
dvipadānaṃ ca cakkhumā (273)

eso va maggo n' atth' añño
dassanassa visuddhiyā
etaṃ ca tumhe paṭipajjatha
mārass' etaṃ pamohanaṃ (274)

etaṃ hi tumhe paṭipannā
dukkhass' antaṃ karissatha
akkhāto vo mayā maggo
aññāya sallakantaṃ (275)

tumhehi kiccā ātappaṃ
akkhātāro tathāgatā
paṭipannā pamokkhanti
jhāyino mārabandhanā (276)

sabbe saṅkhārā aniccā ti
yadā paññāya passati
atha nibbindati dukkhe
esa maggo visuddhiyā (277)

sabbe saṅkhārā dukkhā ti
yadā paññāya passati
atha nibbindati dukkhe
esa maggo visuddhiyā (278)

20. ÚT

Az utak közül a Nyolcas Út a legjobb,
az igazságok közül a Négy Nemes Igazság,
az erények közül a szenvedélyek megszüntetése,
az emberek közül az, aki lát. (273)

Ez az egyetlen út, más út
nem vezet a látás megtisztulásához.
Ezen az úton járjatok,
ez kifog a Kisértőn. (274)

Ezen az úton járva ti is
véget fogtok vetni a szenvedésnek.
Ezt az utat hirdettem ki nektek miután megértettem,
hogyan kell kihúzni a töviseket. (275)

Nektek kell kitartóan küzdeni,
a Beérkezettek csupán tanítómesterek.
Aki meditációba merülve végigjárja az utat,
megszabadulnak a Gonosz bilincseiből. (276)

Egyetlen összetevő sem örök.
Miután a Megismerésben meglátja ezt,
nem érinti többé a szenvedés.
Ez a megtisztulás útja. (277)

Valamennyi összetevő szenvedéssel teli.
Miután a Megismerésben
meglátja ezt, nem érinti többé a szenvedés.
Ez a megtisztulás útja. (278)

sabbe dhammā anattā ti
yadā paññāya passati
atha nibbindati dukkhe
esa maggo visuddhiyā. (279)

uṭṭānakālamhi anuṭṭahāno
yuvā balī ālasiyaṃ upeto
saṃsannasaṅkappamano kusīto
paññāya maggaṃ alaso na vindati. (280)

vācānurakkhī manasā sṃvuto
kāyena ca akusalaṃ na kayirā
ete tayo kammaṃpathe visodhaye
ārādhaye maggaṃ isippaveditaṃ. (281)

vanaṃ chindatha mā rukkhaṃ
vanato jāyate bhayaṃ
chetvā vanaṃ ca vanathaṃ ca
nibbanā hotha bhikkhave. (283)

yāva hi vanatho na chijjati
aṇumatto pi narassa nārisu
paṭibaddamano va tāva so
vaccho khīrapako va mātari. (284)

Minden dharma lényeg-nélküli.⁷
Miután a Megismerésben meglátja ezt,
nem érinti többé a szenvedés.
Ez a megtisztulás útja. (279)

Aki idejekorán – amikor még fiatal és erős –
nem tör a magasba, hanem tunyaságba süpped,
a rest, elnehezült akarattal és elmével
nem lel rá a Megismeréshez vezető útra. (280)

Vigyáz szavára, az elmét legyőzte már,
a teste nem követ el semmiféle bűnt;
ha majd e három cselekvése tiszta lesz,
a régi szent risik⁸ útjára rátalál. (281)

Ne egy fát, az erdőt vágd ki!
Onnan tör rád a félelem.
Ha kiirtod mind egy szálig,
úgy leszel, koldus, vágytalan. (283)

Bizony mondom, ameddig a férfiban
a legkisebb vágy is él a nő után,
elméje úgy csüng a lét bilincsein,
mint kisborjú – amíg szopik – az anyán. (284)

⁷ Anátman természetű.

⁸ Rigvéda korának „látói”.

ucchinna sineham attano
kumudaṃ sārādikaṃ va pāṇinā
santimaggam eva brūhaya
nibbānaṃ sugatena desitaṃ (285)

idha vassaṃ vasissāmi
idha hem' antagimhisu
iti bālo vicinteti
antarāyaṃ na bujjhati (286)

na santi puttā tāṇāya
na pitā n' āpi bandhavā
antakenādhīpanassa
n' atthi ñātīsu tāṇatā (288)

Tépd el az átmanhoz-ragaszkodás kötelékét,
ahogyan a hófehér, őszi lótuszvirágot leszakítja kezed;
ápolod a béke útját, a Nirvánát,
amit megmutatott a Beérkezett. (285)

„Majd itt maradok az esős évszakban,
s itt maradok télen és a forró nyárban is” –
így gondolkodik magában az ostoba,
s nem veszi észre a Halál csapdáját. (286)

Sem a fiai, sem az atyja, sem a fivérei
nem védhetik meg azt az embert,
akit megragadott a Halál;
nincs olyan rokon, aki segíthetne rajta. (288)

21. PAKIṆṆAKAVAGGO

paradukkh' ūpadhānena
attano sukham icchati
verasaṃsaggasaṃsaṭṭho
verā so na parimuccati (291)

suppabuddhaṃ pabujjhanti
sadā gotamasāvaka
yesaṃ divā ca ratto ca
niccaṃ buddhagatā sati (296)

suppabuddhaṃ pabujjhanti
sadā gotamasāvaka
yesaṃ divā ca ratto ca
niccaṃ dhammagatā sati (297)

suppabuddhaṃ pabujjhanti
sadā gotamasāvaka
yesaṃ divā ca ratto ca
niccaṃ saṅhagatā sati (298)

suppabuddhaṃ pabujjhanti
sadā gotamasāvaka
yesaṃ divā ca ratto ca
niccaṃ kāyagatā sati (299)

suppabuddhaṃ pabujjhanti
sadā gotamasāvaka
yesaṃ divā ca ratto ca
ahiṃsāya rato mano (300)

suppabuddhaṃ pabujjhanti
sadā gotamasāvaka
yesaṃ divā ca ratto ca
bhāvanāya rato mano (301)

21. KÜLÖNFÉLÉK

Aki mások szenvedése árán kíván
magának boldogságot szerezni,
belegabalyodik a gyűlölet kötelékeibe,
s nem tud megszabadulni a gyűlölettől. (291)

A Gótama valóban-felébredett
tanítványai szüntelenül éberek,
éjjel és nappal mindig
a Buddhára irányul a figyelmük. (296)

A Gótama valóban-felébredett
tanítványai szüntelenül éberek,
éjjel és nappal mindig
a Törvényre irányul a figyelmük. (297)

A Gótama valóban-felébredett
tanítványai szüntelenül éberek,
éjjel és nappal mindig
a Közösségre irányul a figyelmük. (298)

A Gótama valóban-felébredett
tanítványai szüntelenül éberek,
éjjel és nappal mindig
a testre irányul a figyelmük. (299)

A Gótama valóban-felébredett
tanítványai szüntelenül éberek,
szívük éjjel és nappal
a nem-ártásban örvendezik. (300)

A Gótama valóban-felébredett
tanítványai szüntelenül éberek,
Éjjel és nappal
a megvalósításban örvendeznek. (301)

duppabbajjam durabhiramam
durāvāsā gharā dukhā
dukkhosamānasamvāso
dukkhānupatit' addhagū
tasmā na c' addhagū siyā
na ca dukkhānupatito siyā (302)

saddho sīlena sampanno
yasobhogasamappito
yam yam padesaṃ bhajati
tatha tatth' eva pūjito (303)

dūre santo pakāśenti
himavanto va pabbato
asant' ettha na dissanti
rattim khittā yathā sarā (304)

Nem könnyű szeretni a világtól elvonult aszkéta életét,
bár az otthon leélt nehéz élet is csupa szenvedés,
miként a család nélkül leélt élet is.
A vándort mindenhová követi a szenvedés,
ezért szüntesse meg a vándorlást,
hogyan megszűnjön végre a szenvedés. (302)

Aki hisz, aki erényekkel
vértelmezi fel magát, azt dicsőség övezi,
s igaz kincsek birtokába jut;
kerüljön bárhová, nagy tiszteletnek örvend. (303)

A jók már messziről feltűnnek,
mint a hófödte Himálaja hegycsúcsai;
a rosszakat nem lehet felismerni,
ahogyan az éjszaka kilótt nyilakat sem. (304)

22. NIRAYAVAGGO

abhūtavādī nirayaṃ upeti
yo vā pi katvā na karomi c' āha
ubho pi pecca samā bhavanti
nihīnakammā manujā parattha (306)

kāsāvakaṇṭhā bahavo
pāpadhammā asaṅṅatā
pāpā pāpehi kammehi
nirayaṃ te upapajjare (307)

seyyo ayogulo bhutto
tatto aggisikh' ūpamo
yaṃ ce bhuñjeyya dussīlo
raṭṭhapiṇḍam asaṅṅato (308)

cattāri ṭhānāni naro pamatto
āpajjati paradār' ūpasevī
apuññalābhaṃ na nikāmaseyyaṃ
nindaṃ tatiyaṃ nirayaṃ catutthaṃ (309)

apuññalābho ca gatī ca pāpikā
bhītassa bhītāya ratī ca thokikā
rājā ca daṇḍaṃ garukaṃ paṇeti
tasmā naro paradāraṃ na seve (310)

kuso yathā duggahito
hattham ev' ānukantati
sāmaññaṃ dupparāmaṭṭhaṃ
nirayāyupakaḍḍhati (311)

22. POKOL

Aki a hazugságban leli örömét, pokolra jut,
miként az is, aki azt teszi, amiről hajtogatja,
„nem teszem.” Miután eltávoznak ebből a világból,
mindkettőjük sorsa ugyanaz lesz a következőben. (306)

Sokan anélkül veszik fel a sárga ruhát,
hogy előtte megfékeztek volna önmagukat,
és bűnös természetük továbbra is megmarad.
E bűnösöket a pokolba juttatják bűneik. (307)

Jobban teszi az ilyen megátalkodott,
ha lángvörösen izzó vasgolyót nyel,
mintsem hogy visszaéljen
az emberek könyörületességével. (308)

Azzal a bűnös, nemtörődöm emberrel,
aki más felesége után koslat, négy dolog történik:
bűne magában hordozza a büntetést, rosszul alszik,
harmadszor a szégyen, negyedszer a pokol. (309)

A bűn terhe, a bűnös út,
s a király büntetése is:
a riadt, röpke gyönyörért
más feleségét el ne vedd! (310)

A rosszul kézbe vett fű
felsérti a kezét, éppígy
a helytelenül gyakorolt
asztkézis a pokolba visz. (311)

yaṃ kiñci sithilaṃ kammaṃ
saṅkiliṭṭhaṃ ca yaṃ vataṃ
saṅkassaraṃ brahmacariyaṃ
na taṃ hoti mahapphalaṃ (312)

kayirā ca kayirāth' enaṃ
daḷhaṃ etaṃ parakkame
sithilo hi paribbājo
bhiyyo ākirate rajaṃ (313)

akataṃ dukkaṭaṃ seyyo
pacchā tappati dukkaṭaṃ
kataṃ ca sukataṃ seyyo
yaṃ katvā n' ānutappati (314)

nagaraṃ yathā paccantaṃ
guttaṃ santarabāhiraṃ
evaṃ gopetha attānaṃ
khaṇo vo mā upaccagā
khaṇātītā hi socanti
nirayamhi samappitā (315)

Az a tett, amit összeszedettség nélkül végzünk,
az a fogadalom, amit nem tartunk be teljesen,
az a szüzesség, amit nem gyakorolunk
állhatatosan, nem sok gyümölcsöt hoz. (312)

Ha valamit meg kell tenni,
eltökélten tegyük meg azt,
hisz a lagymatag aszkéta
csak a port hinti szerteszét. (313)

A bűnt jobb el sem követni,
mert a bűn később lánggal ég.
De a jót mindig tenni kell:
megenyhíti a szenvedést. (314)

A határon fekvő várost vigyázzák jól kívül-belül.
Éppen így védj meg önmagad,
ne vesszen kárba pillanat!
Az idejét elvesztegető a pokol kínját szenved. (315)

23. NĀGAVAGGO

dantaṃ nayanti samitiṃ
dantaṃ rājābhirūhati
danto seṭṭho manussesu
yo' tivākyam titikkhati (321)

varam assatarā dantā
ājāniyā ca sindhavā
kuñjarā ca mahānāgā
attadanto tato varaṃ (322)

na hi etehi yānehi
gaccheyya agataṃ disaṃ
yathā' ttaṇā sudantena
danto dantena gacchati (323)

dhanapālo nāma kuñjaro
kaṭukabhedano dunnivārayo
baddho kabaḷaṃ na bhujjati
sumarati nāgavanassa kuñjaro (324)

middhī yadā hoti mahagghaso ca
niddāyitā samparivattasāyī
mahāvarāho va nivāpapuṭṭho
punappunaṃ gabbham upeti mando (325)

23. ELEFÁNT

Csak betörve viszik harcba,
reá csak ekkor ül király;
némán túr a legkiválóbb,
mert már betörte önmagát. (321)

Nemde jó a betört öszvér,
akárcsak a jó szindh lovak,
s a nagy harci elefántok;
de ki magát legyőzte: jobb! (322)

Velük a Be-nem-járt-vidék
sohasem lesz elérhető,
csak ki magát leigázta,
győzelmével az éri el. (323)

Az elefántot nehéz féken tartani,
mikor a halántékán bűdös lé csurog;
a fogságban enni egy falatot se kér,
csak a vadon lebeg előtte szüntelen. (324)

Ébren is alvó, bágyatag, nagyétkű,
gabonán felhizlalt kövér malacként
tudatlan görgeti magát előre,
újra meg újra születvén a bárgyú. (325)

idaṃ pure cittaṃ acāri cārikaṃ
yen' icchakaṃ yatthakāmaṃ yathāsukhaṃ
tad ajj' ahaṃ niggaheṣṣāmi yoniso
hatthippabhinnaṃ viya añkusaggaho (326)

appamādaratā hotha
sacittaṃ anurakkhatha
duggā addharath' attānaṃ
pañke sanno va kuñjaro (327)

sace labhetha nipakaṃ sahāyaṃ
saddhiṃ caraṃ sādhuvihāridhīraṃ
abhibhuyya sabbāni pariṣṣayāni
careyya ten' attamaṇo satimā (328)

no ce labhetha nipakaṃ sahāyaṃ
saddhiṃ caraṃ sādhuvihāridhīraṃ
rājā va raṭṭhaṃ vijitaṃ pahāya
eko care mātaṅg' araṇṇe va nāgo (329)

atthamhi jātamhi sukhā sahāyā
tuṭṭhī sukhā yā itar' itarena
paññaṃ sukhaṃ jīvitasāṅkhayamhi
sabbaso dukkhassa sukhaṃ pahānaṃ (331)

Elmém azelőtt szertelen bolyongott,
amerre csak a vágyai vezették,
de ma már szilárdan tartom kezemben,
mint elefántot hurokkal a hajtó. (326)

Leljetek örömet a fáradhatatlan éberségben!
Vigyázzatok, elmétek minden erejével törekedjete!
Hisz olyanok vagytok, mint a sárba süppedt elefánt.
De húzzátok ki magatokat a sárból! (327)

Ha megértő, erényes életet élő,
bölcstársra lel, járja vele az útját
elragadtatott elméjű összeszedettségben
legyőzve minden veszélyt! (328)

Ha nem talál megértő, erényes életet élő, bölcstársra,
folytassa egyedül az útját, mint az a király, aki miután
legyőzte az ellenséget, lemondott annak országáról,
vagy mint a vadonban egyedül kószáló elefánt! (329)

Boldog, aki a bajban is talál barátot,
Boldog, aki – bármi okból – megelégedett.
A halálban is boldog az erényes élet,
boldog, akinek megszűnt minden szenvedése. (331)

sukhā mattheyyatā loke
atho pettayyatā sukhā
sukhā sāmaññatā loke
atho brahmaññatā sukhā (332)

sukhaṃ yāva jarā sīlaṃ
sukhā saddhā patitiṭṭhā
sukho paññāya paṭilābho
pāpānaṃ akaraṇaṃ sukhaṃ (333)

E Földön anyának lenni jó,
és jó apának lenni is,
és jó a remete magánya,
és jó a bráhmanának is. (332)

Boldog, ki végig jó marad,
boldog, mert benne él a hit,
boldog, mert mindent megismer,
boldog, mert nincsen benne bűn. (333)

24. TAṄHĀVAGGO

manujassa pamattacārino
taṇhā vaḍḍhati māluvā viyā
so plavatī hurā huram
phalam iccham va vanasmi vānaro (334)

yam esā sahate jammī
taṇhā loke visattikā
sokā tassa pavaḍḍhanti
abhivaṭṭham va bīraṇam (335)

yo c' etam sahate jammim
taṇham loke duraccayam
sokā tamhā papatanti
udabindu va pokkharā (336)

taṃ vo vadāmi bhaddam vo
yāvant' ettha samāgatā
taṇhāya mūlam khaṇatha
usīr' attho va bīraṇam
mā vo naḷam va soto va
māro bhañji punappunam (337)

yathā pi mūle anupaddave daḷhe
chinno pi rukkho punar eva rūhati
evam pi taṇhānusaye anūhate
nibbattatī dukkham idam punappunam (338)

yassa chattimsati sotā
manāpasavanā bhusā
mahā vahanti duddiṭṭhim
saṅkappā rāganissitā (339)

24. SZOMJ

A tudatlannak, aki nemtörődöm módon él,
úgy nő a szomja, ahogyan a málu nő.
Ide-oda ugrál, akár egy fák között
gyümölcsöket kereső majomkölyök. (334)

Akit legyőz e kínozó szomj,
s a világhoz tapasztja őt,
annak kínja úgy növekszik,
mint a burjánzó bírana⁹. (335)

Ha a világban úrrá lesz ezen
a nehezen legyőzhető, kínozó szomjon,
az elméről lehull a kín, ahogyan
a lótuszlevélről lepereg a vízcsepp. (336)

Bizony mondom nektek, akik itt egybegyűltetek,
ássátok ki a szomj gyökerét,
ahogyan a gumójáért kiássák a bíranát,
nehogy újra meg újra
letörjön benneteket a Kísértő,
amint a nádat is letöri az ár! (337)

Ameddig erős gyökerét nem éri kés,
habár kivágják, a fa mindig újránő.
Amíg a szomj tapadása meg nem szakad,
a szenvedés újra meg újra létrejő. (338)

Akinek az elméjét a gyönyörökhöz futó
harminchat áramlás magával ragadta,
akit a szenvedélyek hatalmukba kerítették,
azt az összezavart embert elragadják a habok. (339)

⁹ Illatos fűfajta.

savanti sabbadhi sotā
latā ubbhijja tiṭṭhati
taṃ ca disvā lataṃ jātaṃ
mūlaṃ paññāya chindatha (340)

saritāni sinehitāni ca
somanassāni bhavanti jantuno
te sātasitā sukh'esino
te ve jātijar'ūpagā narā (341)

tasiṇāya purakkhatā pajā
parisappanti saso va bandhito
saṃyojanasaṅgasattakā dukkham
upenti punappunaṃ cirāya (342)

tasiṇāya purakkhatā pajā
parisappanti saso va bandhito
tasmā tasiṇaṃ vinodaye
ākaṅkhanta virāgam attano (343)

yo nibbanatho vanādhimutto
vanamutto vanam eva dhāvati
taṃ puggalam etha passatha
mutto bandhanam eva dhāvati (344)

Mindenfelé folyik az ár,
kúszik a sok inda, alighogy kihajtott.
De ha meglátod, hogy egy is előbújt,
azonnal irtsd ki a Tudás fegyverével. (340)

Akikben kielégülést kergető kéjsóvár vágyak ébrednek,
a gyönyörök után rohanva
az élvezetekhez láncolják magukat:
a születésnek és pusztulásnak alávetve élnek. (341)

A szomjtól űzöttek úgy rohangálnak ide-oda,
mint verembe esett nyulak.
Meggéklyózva vánszorognak a kínok közé
újra meg újra, mily régóta már! (342)

A szomjtól űzöttek úgy rohannak ide-oda,
mint verembe esett nyulak.
Ezért a szenvedélyeket megszüntetve
szabaduljatok meg a szomjtól! (343)

Van, akiből hiányzik a kéjsóvárság, mégis a vágyak
vonzásába kerül; s ő, a vágyaktól megszabadult,
rohan a vágyak sűrűjébe. Nézzétek ezt az embert,
aki bár szabad volt, mégis visszarohan a rabságba! (344)

vitakk' ūpasame ca yo rato
asubhaṃ bhāvayate sadā sato
esa kho byanti kāhiti
esa checchati mārabandhanaṃ (350)

vītataṅho anādāno
niruttipadakovido
akkharānaṃ sannipātaṃ
jaññaṃ pubbāparāni ca
sa ve antimasārīro mahāpañño
mahāpuriso ti vuccati (352)

Aki a kétely lecsendesülésében örvendezik,
s szüntelenül éber összeszedettségben él,
aki vállalja a szégyent, az az ember véget vet a Halálnak,
elvágyja a Gonosz bilincset. (350)

Aki megszabadult a szomjtól,
nem akar többé semmit megszerezni,
megelégszik azzal, hogy tudja és érti
a régiek nyelvét, felfogja az egymásra következő
betűkből összeálló szent szavak igazi értelmét;
akinek ez az utolsó teste,
azt igaz Megismeréssel bíró,
nagy bölcsnek hívják az emberek. (352)

sabbābhibhū sabbavudū' ham asmi
sabbesu dhammesu anūpalitto
sabbañjaho taṇhakkhaye vimutto
sayam abhiññāya kam uddiseyyam (353)

tiṇadosāni khettāni
rāgadosā ayam pajā
tasmā hi vītarāgesu
dinnam hoti mahapphalam (356)

tiṇadosāni khettāni
dosadosā ayam pajā
tasmā hi vītadosesu
dinnam hoti mahapphalam (357)

tiṇadosāni khettāni
mohadosā ayam pajā
tasmā hi vītamohesu
dinnam hoti mahapphalam (358)

tiṇadosāni khettāni
icchādosā ayam pajā
tasmā hi vīgatichesu
dinnam hoti mahapphalam (359)

„Kire mutathatnék: «Íme a tanítóm.»?”
„Mindentudó vagyok, mindent legyőző,
mindenben tiszta, mindenről lemondó;
megszűnt a szomj: íme, szabad vagyok már,
a teljes tudás feltárult magától.” (353)

Ahogy a gyomok pusztítják a mezőt,
úgy pusztítja a szenvedély az embereket.
Aki megszabadul a szenvedélytől,
bő termést hoz. (356)

Ahogy a gyomok pusztítják a mezőt,
úgy pusztítja a gyűlölet az embereket.
Aki megszabadul a gyűlölettől,
bő termést hoz. (357)

Ahogy a gyomok pusztítják a mezőt,
úgy pusztítja a zavar az embereket.
Aki megszabadul a zavarodottságtól,
bő termést hoz. (358)

Ahogy a gyomok pusztítják a mezőt,
úgy pusztítja a vágy az embereket.
Aki megszabadul a vágytól,
bő termést hoz. (359)

25. BHIKKHUVAGGO

dhammārāmo dhammarato
dhammañ anuvicintayañ
dhammañ anussarañ bhikkhu
saddhammā na parihāyati (364)

salābhañ n' ātimaññeyya
n' aññesañ pihayañ care
aññesañ pihayañ bhikkhu
samādhim n' ādhigacchati (365)

25. A KOLDUS

A Törvényben lakozik, a Törvényben örvendezik,
a Törvényben mélyed el.
Az Örök Törvényre emlékező koldust
sohasem szakíthatják el az Igazságtól. (364)

Ne vessétek meg, amitek van,
ne irigyeljétek másoktól, ami az övék!
Aki másokat irigyel,
nem éri el a számádhit. (365)

mettāvihārī yo bhikkhu
pasanno buddhasāsane
adhigacche padam̐ santam̐
saṅkhār' ūpasamam̐ sukham̐ (368)

siṅca bhikkhu imam̐ nāvam̐
sittā te lahum̐ essati
chetvā rāgam̐ ca dosam̐ ca
tato nibbānam̐ ehisi (369)

A szeretet örömeben élő koldus
a Buddha példáját követve lecsillapul,
rátalál az Útra, eléri a Csendességet,
a szankhárák megszűnését, a boldogságot. (368)

Ó koldus, ürítsd ki ezt a csónakot!
Lám üresen milyen könnyedén mozog!
Ha a gyűlölet s a szenvedély kötelékét elvágod,
eléred a Nirvánát. (369)

n' atthi jhānaṃ apaññassa
paññā n' atthi ajhāyato
yamhi jhānaṃ ca paññā ca
sa ve nibbānasantike (372)

suññāgāraṃ paviṭṭhassa
santacittassa bhikkhuno
amānusi rati hoti
sammā dhammaṃ vipassato (373)

vassikā viyā pupphāni
maddavāni pamuñcati
evaṃ rāgaṃ ca dosaṃ ca
vipamuñcetha bhikkhavo (377)

Nincs meditáció Tudás nélkül,
s nincs Tudás meditáció nélkül.
Akiben mindkettő megvan,
ahhoz közel van a Nirvána. (372)

A koldust, aki lecsendesíti az elmét
s belép az Üres Házba,¹⁰
emberi elmével felfoghatatlan öröm éri:
színről-színre látja a Törvényt. (373)

A jázmin is lehullatja
elhervadó virágait.
Éppígy hulljon le rólatok
a gyűlölet s a szenvedély! (377)

10 *Suññāgāra*, Az Üres[ség] Ház[a]. Lásd a 92., 93. és 369. verseket is!

santakāyo santavāco
santavā susamāhito
vantalokāmiso bhikkhu
upasanto ti vuccati (378)

attanā coday' attānaṃ
paṭimaṃsetha attanā
so attagutto satimā
sukhaṃ bhikkhu vihāhisi (379)

attā hi attano nātho
attā hi attano gati
tasmā saññāmay' attānaṃ
assaṃ bhadraṃ va vāṇijo (380)

pāmojjabahulo bhikkhu
pasanno buddhasāsane
adhigacche padaṃ santaṃ
saṅkhār' ūpasamaṃ sukhaṃ (381)

yo have daharo bhikkhu
yuñjati buddhasāsane
so imaṃ lokaṃ pabhāseti
abbhā mutto va candimā (382)

Lecsendesült a teste, lecsendesült a beszéde,
lecsendesült az elméje, összeszedetté válva
felépítette, ami szétesett; kihányta a világ családkait,
az ilyen koldust lecsendesedettnek hívják az emberek. (378)

Úzze csak önmagát az én,
s kapja el maga magát
az ént-rejtő emlékezet;
te távozz, koldus, könnyedén! (379)

Énnek én a menedéke,
mindig magához érkezik;
szabadulj meg végre tőle,
mint lován túladó kupec! (380)

A koldus az öröm teljességében él,
a Buddha példáját követve lecsillapult,
rátalált az Útra, elérte a Csendességet,
a szankhárák megszűnését, a Boldogságot. (381)

Bármilyen fiatal is még,
ha a Buddhát követve él,
a koldus fényt ad a Földnek,
mint tiszta éjszakán a Hold. (382)

26. BRĀHMAṄAVAGGO

divā tapati ādicco
rattim ābhāti candimā
sannaddho khattiyo tapati
jhāyī tapati brāhmaṇo
atha sabbam ahorattim
buddho tapati tejasā (387)

bāhitapāpo ti brāhmaṇo
samacariyā samaṇo ti vuccati
pabbajayam attano malaṃ
tasmā pabbajito ti vuccati (388)

26. A BRÁHMANA

A nappal fényét a Naptól kapja,
az éjszakának a Hold ad fényt;
a harcos fényét a fegyverektől kapja,
a bráhmanának a meditáció ad fényt;
a Felébredett viszont önerejéből ragyog,
éjjel és nappal szüntelenül. (387)

Megszabadult a büntől, ezért hívják bráhmanának;
békeességben él, ezért hívják szerzetesnek;
megszabadult minden tisztátalanságtól,
ezért hívják remetének. (388)

na brāhmaṇassa pahareyya
n' āssa muñcetha brāhmaṇo
dhī brāhmaṇassa hantāraṃ
tato dhī yassa muñcati (389)

na brāhmaṇass' etad akiñci seyyo
yadā nisedho manaso piyehi
yato yato hiṃsamano nivattati
tato tato sammati-m-eva dukkhaṃ (390)

yassa kāyena vācāya
manasā n' atthi dukkaṭaṃ
saṃvutaṃ tīti ṭhānehi
tam ahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ (391)

yamhā dhammaṃ vijāneyya
sammāsambuddhadesitaṃ
sakkaccaṃ taṃ namasseyya
aggihutaṃ va brāhmaṇo (392)

na jaṭāhi na gottena
na jaccā hoti brāhmaṇo
yamhi saccaṃ ca dhammo ca
so sucī so ca brāhmaṇo (393)

kiṃ te jaṭāhi dummedha
kiṃ te ajinasāṭiyā
abbhantaraṃ te gahanaṃ
bāhiraṃ parimajjasi (394)

Senki ne emeljen kezét a bráhmánára,
de ő se engedje szabadjára a haragját soha!
Legyen átkozott, aki megöl egy papot,
de legyen átkozott a pap is,
ha szabadjára engedi a haragját! (389)

Nem jár rosszul az a bráhmána,
aki visszatartja magát a gyönyöröktől;
minél inkább hiányzik belőle az ártás szándéka,
annál inkább csillapul a szenvedése. (390)

Sem a testével, sem a szavával,
sem a gondolatával nem okoz szenvedést,
mindháromon uralkodik,
őt hívom én bráhmánának. (391)

Ismerje meg a Tant, amit a tökéletesen
megvilágosodott Buddha tanított,
tisztelje a Törvényt, ahogyan a bráhmána
tiszteli az áldozat tűzét! (392)

Nem a haj, nem a családi kötelék,
nem a kaszt tesz valakit bráhmánává.
Akiben igazság és erény lakozik,
az az áldott, az a bráhmána. (393)

Mi haszna a kócos hajnak, mi haszna
az antilopruhának,¹¹ te ostoba,
ha csak a külsőd tisztítgatod, a bensőd viszont
áthatolhatatlan szenny borítja? (394)

¹¹ Az aszkéták gyakran viseltek fekete antilop bőrből készült ruhát.

na c' ahañ brāhmaṇaṃ brūmi
yonijaṃ mattisambhavaṃ
bhovādi nāma so hoti
sace hoti sakiñcano
akiñcanaṃ anādānaṃ
tam ahañ brūmi brāhmaṇaṃ (396)

chetvā naddhiṃ varattaṃ ca
sandānaṃ sah' anukkamaṃ
ukkhittapaliḥhaṃ buddhaṃ
tam ahañ brūmi brāhmaṇaṃ (398)

akkosaṃ vadhabandhaṃ ca
aduṭṭho yo titikkhati
khantibalaṃ balānikaṃ
tam ahañ brūmi brāhmaṇaṃ (399)

akkodhanaṃ vatavantaṃ
sīlavantaṃ anussadaṃ
dantaṃ antimasārīraṃ
tam ahañ brūmi brāhmaṇaṃ (400)

Én nem azt hívom bráhmanának,
aki annak született, akinek jó a származása,
aki vagyont halmozott fel,
mert ettől csak gőgös¹² lesz az ember;
én azt hívom bráhmanának, akinek nincs semmije,
és nem is ragaszkodik semmihez. (396)

Miután minden szíját, kötelékét,
béklyóját szétszaggatta,
megszűnt számára minden akadály,
felébredt: ő a bráhmana. (398)

Bár ártatlan, mégis elviseli
a gyalázkodást, a kínzást és a fogságot,
a türelem és a megbocsátás erejével
szembeszáll az erőszakkal: ő a bráhmana. (399)

Kinek szívében nincs harag, fogadalmait betartja,
erényes, megszabadult a vágytól,
megfékezte az érzékeit, az utolsó testében él:
azt hívom én bráhmanának. (400)

12 Szó szerint bhóvadin, azaz ‚bhóval köszönő’ lesz. A ‚bhó’ olyan üdvöz-
lő szócska, amelyet a korabeli Indiában többnyire az alacsonyabb társadal-
mi helyzetű személyekkel szemben alkalmaztak.

vāri pokkharapatte va
āragge-r-iva sāsapo
yo na limpati kāmesu
tam ahañ brūmi brāhmaṇaṃ (401)

yo dukkhassa pajānāti
idh' eva khayam attano
pannabhāraṃ visaṃyuttaṃ
tam ahañ brūmi brāhmaṇaṃ (402)

nidhāya daṇḍaṃ bhūtesu
tasesu thāvaresu ca
yo na hanti na ghātetī
tam ahañ brūmi brāhmaṇaṃ (405)

aviruddhaṃ viruddhesu
atta-daṇḍesu nibbutaṃ
sādānesu anādānaṃ
tam ahañ brūmi brāhmaṇaṃ (406)

Nem tapad a gyönyörökhöz,
ahogyan a vízcsepp sem tapad a lótoszlevélhez,
sem a mustármag a tű hegyéhez:
őt hívom én bráhmanának. (401)

Még itt, e Földön átéli a szenvedés
megszűnését, leráz magáról minden
visszahúzó terhet, és kiszabadul:
őt hívom én bráhmanának. (402)

Nem emel kezet
semmilyen élőlényre,
nem öl, és másokat sem készítet ölni:
ő a bráhmana. (405)

Megőrzi békéjét a békétlenek között,
vágy nélkül él
a vágyúzótt emberek között:
őt hívom én bráhmanának. (406)

yassa rāgo ca doso ca
māno makkho ca pātito
sāsapo-r-iva āraggā
tam ahañ brūmi brāhmaṇaṃ (407)

akakkasaṃ viññāpaniṃ
giraṃ saccam udīraye
yāya n' ābhisaje kiñci
tam ahañ brūmi brāhmaṇaṃ (408)

āsā yassa na vijjanti
asmiṃ loke paramhi ca
nirāsāsaṃ visaṃyuttaṃ
tam ahañ brūmi brāhmaṇaṃ (410)

yassālayā na vijjanti
aññāya akathaṅkathī
amat' ogadham anuppattaṃ
tam ahañ brūmi brāhmaṇaṃ (411)

yo' dha puññaṃ ca pāpaṃ ca
ubho saṅgam upaccagā
asokaṃ virajaṃ suddham
tam ahañ brūmi brāhmaṇaṃ (412)

Akiről úgy hull le a szenvedély,
a gyűlölet, a gőg, a képmutatás,
mint a tű hegyéről a mustármag,
azt hívom én bráhmanának. (407)

A szavaiban nincs durvaság,
a megértést segítik és igazak,
soha nem sért meg senkit sem:
őt hívom én bráhmanának. (408)

Sem itt e földön, sem a túlvilágon
nem vágyik semmire,
nem támaszkodik semmire,
függetlenné vált: ő a bráhmana. (410)

Megismervén a Teremtetlent, nem vágyódik már
semmi másra, megszűnt minden kétsége,
belevetette magát a Halál-nélküli mélységeibe,
őt hívom én bráhmanának. (411)

Még itt, e földön megszabadult
a jó- és rosszhoz tapadás bilincsetől,
szívében nincs szomorúság, szenvedély
nélküli, tiszta, őt hívom én bráhmanának. (412)

candaṃ va vimalaṃ suddhaṃ
vip̐pasannaṃ aṇvīlaṃ
naṇḍībhavaṇḍarikkhīṇaṃ
taṃ ahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ (413)

yo imaṃ paḷipathaṃ duggaṃ
saṃsāraṃ mohama accagā
tiṇṇo pāragato jhāyī
anejo akathaṅkathī
anupādāya nibbuto
taṃ ahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ (414)

yo' dha kāme pahantvāna
anāgāro paribbaje
kāmaḥbhavaṇḍarikkhīṇaṃ
taṃ ahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ (415)

yo' dha taṇhaṃ pahantvāna
anāgāro paribbaje
taṇhābhavaṇḍarikkhīṇaṃ
taṃ ahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ (416)

hitvā māṇusakaṃ yogaṃ
dībbaṃ yogaṃ upaccagā
sabbayogaviṣaṃyuttaṃ
taṃ ahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ (417)

Szeplőtelen, akár a Hold, tiszta,
nyugodt és derűs, letisztult,
a gyönyörök létesülése
kialudt benne: ő a bráhmána. (413)

Itt, a földön legyőzte
a szamszára járhatatlan mocsarát,
átjutott, elérte a túlsó partot;
meditációba mélyedve megszabadult
a vágytól, a kétségtől, a ragaszkodástól,
kioltódott minden szenvedélye: ő a bráhmána. (414)

Otthontalanul vándorolva
sikerült megszabadulnia a vágyaktól,
a vágy létesülésének a lehetősége is
kialudt benne: ő a bráhmána. (415)

Otthontalanul vándorolva
sikerült megszabadulnia a szomjtól,
a szomj felmerülésének a lehetősége is
kialudt benne: ő a bráhmána. (416)

Hátrahagyván minden
földi és égi köteléket
minden béklyótól
megszabadult: ő a bráhmána. (417)

cutim̐ yo vedi sattānaṃ
upapattim̐ ca sabbaso
asattaṃ sugataṃ buddhaṃ
tam ahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ (419)

yassa gatiṃ na jānanti
devā gandhabbamānusa
khīṇāsavaṃ arahantaṃ
tam ahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ (420)

yassa pure ca pacchā ca
majjhe ca n' atthi kiñcanaṃ
akiñcanaṃ anādānaṃ
tam ahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ (421)

usabhaṃ pavaraṃ vīraṃ
mah' esiṃ vijitāvinaṃ
anejaṃ nhātaṃ buddhaṃ
tam ahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ (422)

pubbenivāsaṃ yo vedi
saggāpāyaṃ ca passati
atho jātikkhayaṃ patto
abhiññāvoso muni
sabbavositavosaṃ
tam ahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ (423)

Felismerte a lények pusztulását és keletkezését,
soha, semmiféle módon
nem tapad hozzá semmihez,
jól távozott el, felébredett: ő a bráhmána. (419)

Sem isteni, sem angyali, sem emberi lények
nem ismerik az útját,
legyőzött minden szenvedélyt,
e szentet hívom én bráhmanának. (420)

Nincs semmi előtte, nincs semmi utána,
nincs semmi középütt.
Semmije sincs, minden vágya megszűnt,
őt hívom én bráhmanának. (421)

A hatalmas bikát, a legnemesebbet,
a hőst, a nagy risit, a győzedelmest,
aki a vágyain úrrá lett és megfürödhetett,¹³
e Felébredettet hívom én bráhmanának. (422)

Ismeri a korábbi lakhelyét,
keresztüllát a Mennyen és a Poklon,
a létesülés láncá benne véget ért,
a tudás teljessé lett és minden
tökéletesség beteljesült –
e bölcsét hívom én bráhmanának. (423)

¹³ A papi tanulmányaikat sikeresen befejező bráhmanák rituális fürdésére utal a vers.

IDEGEN KIFEJEZÉSEK JEGYZÉKE

bírana (páli *bīraṇa*, szanszkrit *vīraṇa*): illatos fűfajta, *Andropogon muricatus*, gyökere az uszúra

dharma (páli *dhamma*, v.ö. védikus *dhárma*): törvény, igazság; erény, erkölcs; tan; jelenség, adottság, tény, dolog, tárgy; természete, minősége, lénye, lét(ezés)e, állapota, hogyléte valaminek/valakinek

Dzsambu (páli *jambu*, szanszkrit ~): folyónév (illetve egy jellegzetes indiai fafajta – *Eugenia Jambolana* – neve)

gandharva (páli *gandhabba*, v.ö. védikus *gandharvá*): (mennyei) énekes

jódzsana (páli *yojana*, v.ö. védikus *yójana*): régi hossz mérték, India különböző vidékein néhány kilométer és néhány tucat kilométer közötti távolságot jelenthetett

katthaka (páli *kaṭṭhaka*): bambuszféle

kusa-fű (páli *kusa*, védikus *kuśá*): fűféle, *Poa cynosuroides*

málu (páli *māluvā*, szanszkrit *mālu*): fákon élősködő kúszónövény

pratítja-szamutpáda (páli: *paṭicca-samuppāda*, szanszkrit *pratītya-samutpāda*): függő keletkezés; a buddhista filozófiában az oksági láncolatot jelöli

risi (páli *isi*, védikus *ṛṣi*): az ősi idők szentje, a Rigvéda himnuszainak látója

szamana (páli *samaṇa*, védikus *śramaṇá*): kolduló barát, otthon-talanul vándorló remete

szamádhi (páli *samādhi*, szanszkrit ~): elmélyülés; a meditáció legmélyebb állapota

szamszára (páli *saṃsāra*, szanszkrit ~): továbblétesülés, újraszületés, a függő keletkezés világában való raboskodás

szankhára (páli *saṅkhāra*, v.ö. szanszkrit *saṃskāra*): elkészítés, létrehozás; a buddhista filozófiában: létesülés, kialakulás, konstrukció, építőelem, alapfeltétel, (nélkülözhetetlen) összetevő, (elválaszthatatlan) alkotórész, létesüleselem

szkandha (páli *khandha*, védikus *skandhá*): összesség, komplexum, sokaság; csoport; a buddhista filozófiában a(z ember) létesülés(ének) alap-elemeit jelöli

uszúra (páli *usīra*, szanszkrit *uśīra*): a *bírana* nevű fűfajta gyökere

VÉGJEGYZETEK

i. A megvilágosodáshoz vezető út hét tagja: 1. *sati*, emlékezés, a hagyomány tisztelete; 2. *dhamma-vicaya*, az Igazság keresése; 3. (*dhamma-*) *virīya*, (az Igazság keresésében való) állhatatosság; 4. (*dhamma-*) *pīti*, (az Igazság keresésében való) öröm; 5. *passaddhi*, csendes derű; 6. *samādhī*, elmélyülés; 7. *upekkhā*, nyugalom.

ii. Eredetileg azért döntöttem a hattyú és az egyes szám mellett, mert a megvilágosodás egyedi, individuális jellegét éreztem hangsúlyosabbnak:

A napúton át a téren
Egy hattyú száll csodaszárnyon
A világból ébred éppen
győzvé a bölcs a Halálon.

(Ezzel kapcsolatban lásd, többek között, a 165., 239. és 327. ver-seket).

Ugyanilyen fontos azonban, hogy a megvilágosodás mindenki számára elérhető, és e győzelem rendkívüli hatást gyakorol az egész közösségre. Nem véletlen, hogy a Buddhát a legszentebb védikus jelképekkel (Nyom, Kerék) ábrázolták a késővédikus kor emberei.

Ez a közösségi jelleg a Rigvédában nagyerejű képekben jelenik meg. Elég, ha a következő versekre utalok:

Éjsötét úton, vízbe öltözötten,
arany madarak repülnek az Égbe;
S a Rend honából mikor visszatérnek,
átítatódik a Földanya vajjal. (RV. 1.164.47.)

Az áldozattal a Szó nyomát követték,
a látókban-lakozót megtalálták.
Elhozták őt, szétosztották közöttünk,
a hét énekmondó együtt dicséri.” (RV. 10. 71. 3.)

Ha odáig nem is megy el a Dhammapada 175. verse, mint a Rigvéda („átítatódik a Földanya vajjal”), a többes számú alak használata utal a megvilágosodás mindenki számára elérhető voltára.

Ugyanakkor a páli *haṃsā* a vadludak jelentést is hordozza, s ez

utóbbiak képe, a hattyúéval szemben, alkalmasabb a közösségi jelleg hangsúlyozására. Ezek után jogosnak tűnik a kérdés: akkor a 91. versben miért nem ugyanezt a képet használom? Erre csak azt tudom válaszolni, hogy úgy érzem, ebben az esetben szintén elveszne valami.